

ENNUSTERYHMÄ

Ilkka Kiema
Veera Nippala
Essi Lindberg
Aila Mustonen

LISÄTIETOJA

Veera Nippala
tutkija
050 407 6258
veera.nippala@labore.fi

Ilkka Kiema
ennustepäällikkö,
tutkimusohjaaja
040 940 2287
ilkka.kiema@labore.fi

SUHDANNENÄKYMÄT 2023–2024

Kauppa ja liike-
elämän palvelut,
matkailu- ja ravintola-
ala sekä teollisuus
ja rakentaminen

TYÖN JA TALOUDELLISEN TUTKIMUS
Labore
EST 1971

Toimialaennuste 2023–2024

Veera Nippala
Ilkka Kiema

ammattiliitto **pro** Rakennusliitto

RAU
RAUTATIEALAN UNIONI

Paperiliitto

RAIDEAMMATTILAISET
JHL RY

 PAM
Palvelualojen
ammattiliitto
Servicefacket

SUHDANNENÄKYMÄT 2023–2024

Yleiskatsaus talouteen

Työn ja talouden tutkimus LABOREN toimialaennusteessa tarkastellaan yksityisen sektorin päätoimialojen suhdannenäkymiä vuosina 2023 ja 2024. Nopea inflaatio, pitkästä aikaa nollasta poikkeavat korot ja epävarmuus kansainvälisessä taloudessa ovat asettaneet yritykset uudelleenlaiseen taloudelliseen ympäristöön. Epävarma ja vaikea tilanne vientimarkkinoilla haittaa erityisesti teollisuutta, ja monet tekijät yhdessä ovat johtaneet rakennusalan ahdinkoon. Joillakin palvelualoilla näkymät ovat valoisat, mutta toisten kasvua hidastavat asiakastoimialojen haasteet tai kuluttajien ostovoiman heikkeneminen.

TALOUSKASVU KÄYNNISTYY HITAASTI UDELLEEN

Työn ja talouden tutkimus LABOREN viimekeväisessä suhdanne-ennusteessa arvioimme tämän vuoden talouskasvun olevan -0,2 prosenttia ja ensi vuoden talouskasvun olevan 1,0 prosenttia. Tämän vuoden osalta ennakoarvioimme näyttää edelleen uskottavalta, mutta ensi vuoden talouskasvu saattaa jäädä jonkin verran ennakoimaamme heikommaksi.

Tilastokeskuksen uusimpien lukujen mukaan bruttokansantuotteen kasvu edelliseen neljännekseen verrattuna oli (kausitasoitettu, työpäiväkorjattu luvuin) kuluva vuoden ensimmäisellä neljänneksellä 0,3 prosenttia ja toisella neljänneksellä 0,6 prosenttia. Vaikka nämä luvut viittaavatkin talouskasvun piristymiseen, on useita perusteita uskoa, että loppuvuodesta kasvu kääntyy jälleen negatiiviseksi.

Kuva: Peter H, Pixabay.

Kasvua hidastaa ennusteajaksolla sekä heikentynyt kansainvälinen suhdannetilanne että kuluttajien ostovoimaa heikentävä voimakas inflaatio. Ostovoiman heikentyminen vaimentaa erityisesti kaupan sekä matkailu- ja ravitsemistoimialan kasvunäkymiä. Vaisu kansainvälinen suhdannetilanne puolestaan aiheuttaa haasteita erityisesti viennistä riippuvaisilla aloilla kuten monilla teollisuudenaloilla.

Talouden luottamusindikaattorit viittaavat lyhyellä tähtämellä melko heikkoon kehitykseen. Elinkeinoelämän keskusliiton (EK:n) yrityksille suunnattuun kyselyyn perustuvan suhdannebarometrin mukaan sekä suhdannetilanne että suhdannenäkymät ovat oleellisesti keskimääräistä heikommät, joskaan kumpikaan indikaattori ei saa yhtä pientä arvoa kuin koronakriisin aikaiset pienimmät arvot vuodelta 2020. EK:n mukaan yritykset mainitsevat riittävämmän kysynnän suurimmaksi yksittäiseksi tuotannon kasvun esteeksi.

Tällä hetkellä kysyntää rajoittaa sekä kansainvälinen suhdannetilanne että palkansaajien reaaliensioiden supistuminen Suomessa. Suomen tavaraviennin kasvua heikentää muun muassa se, että kohtalaisen suuri osa siitä (noin neljännes) on investointitavaroita, ja kohonnut korkotaso supistaa investointeja Suomen tavaraviennin kohdemaissa.

Myös monissa Suomen vientimaissa talouskasvu näyttää melko vaisulta. Euroopan keskuspankki (EKP) kerää tärkeimpien ennustelaitosten euroalueelle ennustamia talouskasvulukuja ja laskee niistä keskimääräisen ennusteen, ja tällä hetkellä sen mukaan euroalueen talouskasvu olisi kuluvana vuonna 0,6 prosenttia ja ensi vuonna 1,1 prosenttia. Tosin kilpailukykyindikaattoreilla arvioiden Suomen vientinäkyvät näyttävät nyt hyviltä, ja esimerkiksi Tuottavuuslautakunnan vuosittain julkistama suhteellisilla, nimellisillä ja samassa valuutassa lasketuilla yksikkötyökustannuksilla arvioitu kustannuskilpailukyky on palautunut suunnilleen vuoden 2007 tasolle.

INFLAATIO HIIPUU VÄHITELLEN

Viime vuonna käynnistynyt voimakas inflaatio on nyt alkanut hidastua, mutta kuluvana vuonna Tilastokeskuksen kuluttajahintaindeksillä (KHI:llä) mitattu hintatason nousu tulee olemaan selkeästi palkkatason nousua nopeampaa. Viime vuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna kuluttajahintaindeksillä mitattu hintataso oli heinäkuussa noussut 6,5 prosenttia. Näin mitattu inflaatio on hidastunut huomattavasti alkuvuodesta (helmikuussa se oli 8,8 prosenttia).

Toisin kuin muualla Euroopan Unionissa käytettyyn yhtenäistettyyn kuluttajahintaindeksiin, kuluttajahintaindeksillä mitattuun hintatasoon vaikuttavat asuntolainojen korot, joiden kasvu pysähtyy loppuvuodesta. Vuositason inflaatiota supistaa myös alkuvuodesta käynnistynyt energian hinnan lasku. Kuluvan vuoden inflaatioprosentti jäänee kuuden ja seitsemän välille, mutta ensi vuonna saatetaan jo päästä lähelle Euroopan keskuspankin tavoittelemaa kahden prosentin inflaatiovauhtia.

Voimakas inflaatio on lisännyt myös palkkavaatimuksia ja kuluvan vuoden odotettavissa olevaa ansiokehitystä. Koska tämän vuoden työehtosopimusten vaikutus kuluvan vuoden keskipalkkojen nousuun on useimmilla aloilla kokonaan tai useimpien kuukausien osalta jo tiedossa, Tilastokeskuksen sopimuspalkkaindeksin kehitys on mahdollista ennustaa kuluvan vuoden osalta jo nyt melko tarkasti. Toimintansa vuonna 2020 päättänyt tulo- ja kustannuskehityksen selvitystoimikunta (Tukuseto) julkisti aiemmin vuosittain tällaisia Tilastokeskuksessa laadittuja ennusteita, ja samassa yhteydessä julkistettiin tiedossa olleisiin muihin palkankorotuksiin perustuva ennuste myös ansiotasoindeksin kehitykselle. Nykyään vastaavat ennusteet julkistetaan tuottavuuslautakunnan vuosittaisissa raporteissa.

Tänä vuonna Tilastokeskuksen menetelmällä laaditut ennusteet tuottavat tuloksen, jonka mukaan kaikkien

palkansaajien palkkakehitykseen liittyvä sopimuspalkkaindeksin kasvu olisi kuluvana vuonna 3,9 prosenttia ja ansiotasoindeksin kasvu olisi 4,4 prosenttia. Toteutunut ansiotasoindeksillä mitattu palkkakehitys muodostunee jonkin verran tätä tiedossa oleviin palkankorotuksiin perustuvaa ennustetta korkeammaksi, mutta se jäänee silti kuluttajahintaindeksillä mitattua inflaatiota pienemmäksi, jolloin palkansaajien reaaliensiot supistuvat kuluvana vuonna jonkin verran.

Kotitalouksien säästämisaste oli viime vuonna negatiivinen (-0,6 prosenttia). Negatiivinen säästämisaste tarkoittaa, että kotitalouksien yksityinen kulutus on ylittänyt niiden käytettävissä olevan tulon. Suomessa säästämisasteen pitkän tähtäimen keskiarvo on selvästi positiivinen, ja negatiivinen säästäminen voi kertoa korona-aikana kertyneiden säästöjen purkamisesta. Jos näin on, säästäminen voi odottaa lisääntyvän tänä ja ensi vuonna vuoteen 2022 verrattuna, mikä myös on omiaan supistamaan yksityistä kulutusta.

TOIMIALAENNUSTEEN RAKENNE

Toimialaennuste kattaa seuraavat päätoimialat: Teollisuus C, Rakentaminen F, Kauppa G, Kuljetus ja varastointi H, Informaatio ja viestintä J, Ravitsemus- ja matkailuala I, Rahoitus- ja vakuutus toiminta K, Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta M ja Hallinto- ja tukipalvelutoiminta N. Lisäksi esitetään ennusteet myös hienommalla jaolla teollisuudelle ja kaupan alalle sekä tietyille muille toimialoille.

Raportissa esitetään ennusteet vuosille 2023–2024. Aiempien vuosien toimialaennusteista poiketen Tilastokeskuksen toimialakohtainen vuositilinpito ehdittiin julkaista ennen toimialaennusteen laatimista, joten vuoden 2022 luvut perustuvat toteutuneisiin tilastoihin. Poikkeuksena toimialat 80 ja 81, joiden tilastot julkaistaan muita toimialoja myöhemmin. Näiden toimialojen osalta vuoden 2022 luvut ovat ennusteita.

Toimialoittaiset kasvuennusteet esitetään tuotoksen volyymille, tehdyille työtunneille sekä arvonlisäyksen volyymille (tuotoksen ja väliuotekäytön erotukselle) ja työllisten määrälle. Ennusteessa tuotosta koskevat luvut esitetään ensisijaisina, koska muut ennusteet riippuvat näistä luvuista. Tekstissä raportoidaan tehtyjen työtuntien ennusteet työllisten sijaan. Toimialoittaiset ennusteet arvonlisäyksen ja työllisten määrän kasvusta on raportoitu liitetaulukoissa. Tuotoksen volyymi karkeasti ottaen kuvaa yritysten liikevaihdon kehitystä, josta on poistettu inflaation vaikutus. Arvonlisäys lasketaan vähentämällä väliuotekäyttö tuotoksesta. Väliuotteet ovat materiaaleja ja palveluita, joita käytetään

tetään tuotannossa. Arvonlisäys kuvaa yritysten voittojen, maksettujen palkkojen ja palkkioiden (ml. henkilösivukulut) sekä poistojen ja arvonalentumisten summaa.

Taulukoissa raportoidaan kunkin muuttujan osalta puhtaat malliennusteet sekä varsinainen ennuste, johon on päädytty korjaamalla malliennuste huomioimalla tiettyjä toimialakohtaisia erityistekijöitä, joita malli ei huomioi. Kuvioissa esitetään päätoimialojen tuotoksen ennustettu kehitys ja ennusteen luottamusväli, jotka tietyin oletuksin kuvaavat 75 prosentin todennäköisyyttä sille, että toimialan tuotos on näiden välimaastossa, mikäli talous kehittyy kokonaisuutena tarkasteltuna Laboren ennusteen mukaisesti.

Toimialoittaiset ennusteet lasketaan autoregressiivisillä ekonometrisilla ennustemalleilla (ARDL, ARIMAX ja VARX). Jokaista toimialaa ennustetaan tietynlaisella autoregressiivisellä mallilla, joka on osoittautunut historiallisesti hyväksi ennustajaksi kyseiselle toimialalle. Mallinnus toteutetaan porrastetusti siten, että ensin ennustetaan kirjaintason päätoimialat käyttäen muuttujia, jotka kuvaavat koko talouden kehitystä. Näihin niin kutsuttuihin ”eksogeenisiin muuttujiin” lukeutuvat muun muassa Suomen ja OECD-maiden bruttokansantuotteet sekä öljyn hinta. Näiden muuttujien oletetaan kehittyvän **Laboren kevään ennusteen** mukaisesti. Kirjaintason päätoimialojen ennusteita käytetään kaksinumerotason toimialojen ennustamiseen. Ensin ennustetaan tuotos, jota useimmissa tapauksissa hyödynnetään tuntiennusteissa. Näiden ennusteiden pohjalta lasketaan ennusteet työllisyydelle ja arvonlisäykselle.

Jokaisessa tapauksessa esitetään myös arvio keskimääräisestä ennustevirheestä kunkin ennustettavan luvun osalta. Tämä virhe kuvaa tilannetta, jossa eksogeenisten muuttujien kehitys tunnetaan varmuudella. Yksinkertaisesti sanottuna, jos tiedämme, miten bruttokansantuote (BKT) kehittyy, voimme arvioida ennustemallin virhettä esimerkiksi teollisuuden tuotoksen osalta. On

kuitenkin luonnollista, että jos näissä arvioissa otettaisiin huomioon myös eksogeenisten muuttujien epävarmuus, ennusteiden virheet olisivat keskimäärin suurempia kuin raportoidut keskivirheet. Keskivirheiden lisäksi on laskettu todennäköisyys sille kuinka usein malli ennustaa kasvun suunnan oikein, kun taustamuuttujien kehitys tunnetaan varmuudella.

Aiempaan tapaan ennustemme sisältää myös erillistekstejä, joissa paneudutaan vuosittain vaihteleviin toimialoittaisen talouskehityksen kannalta keskeisiin kysymyksiin. Tällä kertaa tarkastelemme keskimääräisten palkkojen muutoksen osatekijöitä ja yksittäisten palkansaajien palkkakehitystä.

Sopimuspalkkaindeksi kuvaa ensisijaisesti työehtosopimuksiin perustuvia palkankorotuksia, joita saavat saman työnantajan palveluksessa ja samassa työtehtävässä töitä jatkavat työntekijät. Ansiotasoindeksi taas kuvaa koko-aikaisten palkansaajien säännöllisen työajan keskiansioiden kehitystä, ja keskimääräisiin ansioihin vaikuttavat useat muutkin tekijät kuin samassa työtehtävässä jatkavien työntekijöiden saamat sopimuskorotukset ja liukumät. Esimerkiksi työmarkkinoille tulevat uudet työntekijät saavat usein keskimääräistä huonompaa palkkaa, ja siksi he alentavat ansiotasoindeksillä mitattua keskimääräistä palkkatasoa.

Myös työmarkkinoilta poistuvien ja työtehtävää tai työnantajaa vaihtavien työntekijöiden palkat vaikuttavat keskipalkkoihin. Ensimmäisessä erillistekstissä tarkastellaan työtehtävässään jatkavien työntekijöiden palkkojen muutoksen sekä työntekijärakenteen ja työpaikkarakenteiden muutosten vaikutuksia toimialojen keskipalkkoihin. Toinen erillistekstimme tarkastelee työtehtävää tai työnantajaa vaihtavien ja työtehtävässään jatkavien palkansaajien toimialoittaista palkkakehitystä. Erillisteksti vastaa kysymykseen: ”Paraneeko palkka työtehtävää tai työpaikka vaihtamalla?”. ■

LISÄTIETOJA

ILKKA KIEMA
ennustepäällikkö,
tutkimusohjaaja

040 940 2287
ilkka.kiema@labore.fi

www.labore.fi

VEERA NIPPALA
tutkija

050 407 6258
veera.nippala@labore.fi

TEOLLISUUDEN NÄKYMÄT 2023–2024

Teollisuuden näkymät ovat vaisut

TEOLLISUUS (TOL C)

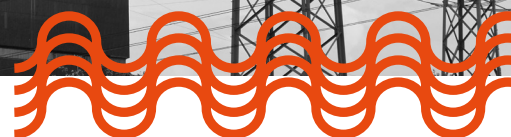
Teollisuustuotanto oli vahvalla kasvu-uralla finanssikriisiin saakka. 1990-luvun lama pysäytti kasvun pariksi vuodeksi, mutta sen jälkeen kasvu jatkui vahvana. Finanssikriisin jälkeen teollisuuden tuotanto supistui merkittävästi ja tunnelmat olivat synkät pitkään, kunnes kasvu käynnistyi uudelleen vuonna 2016. Koronakriisin alkaessa teollisuustuotanto oli kasvanut keskimäärin 3,1 prosenttia vuosina 2016–2019. Finanssikriisiä edeltävälle tasolle ei ole kuitenkaan vielääkään palattu. Teollisuustuotannon merkitys Suomen taloudelle (osuus arvonlisäyksestä) kasvoi 1990-luvulta aina finanssikriisiin asti. Tämän jälkeen merkitys on kuitenkin vähentynyt, vaikka osuus arvonlisäyksestä ei laskenutkaan samalle tasolle kuin ennen 1990-lukua. Vuonna 2019 tehdasteollisuus muodosti noin 17 prosenttia Suomen arvonlisäyksestä ja työllisti noin 13 prosenttia Suomen työllisistä.

Pandemia supisti teollisuuden tuotoksen volyymiä odotuksia vähemmän, vain 3,5 prosenttia vuonna 2020. Samaan aikaan arvonlisäys supistui 2,5 prosenttia, tehdyt työtunnit 1,9 prosenttia ja työllisyys 1,7 prosenttia. Vuonna 2021 tuotanto toipui ja kasvoi noin 3,5 prosenttia samalla, kun työtunnit pysyivät karkeasti samalla tasolla kuin vuonna 2020. Ennen Venäjän hyökkäystä Ukrainaan vienti Venäjälle oli melko tärkeää teollisuudelle. Vuonna 2021 jopa 74 prosenttia Venäjälle suuntautuneesta tavaraviennistä oli **peräisin teollisuudesta**. Nopeasta Venäjän kaupan alasajosta huolimatta teollisuuden tuotoksen volyymi ja työtunnit kasvoivat lievästi myös 2022.

Ennustemallin osuvuus on tehdasteollisuuden (toimiala C) osalta hyvä. Malliennusteen keskimääräinen virhe on 1,6 prosenttia. Tämän lisäksi malli ennustaa hyvin sitä, kasvaako vai supistuu tuotos. Malliennus-

Kuva: Talpa, Pixabay.

teen mukaan (ks. kuvio 1 ja taulukko 1) tuotoksen volyymi supistuu 1,3 prosenttia vuonna 2023 ja kasvaa 0,2 prosenttia vuonna 2024. Arvonlisän kohdalla vastaavat luvut ovat -1,5 prosenttia ja 0,2 prosenttia.

Uudet tilaukset ovat jatkaneet vuoden 2022 puolella alkanutta laskuaan, alan toimijoiden arviot tulevaisuudesta ovat varsin synkeät ja yleinen heikko kasvu vientimarkkinoilla vaimentaa toimialan kehitystä 2023.

Koko tehdasteollisuuden malliennustetta ei ole korjattu, mutta joidenkin sen alatoimialojen on. Korjausten jälkeenkin teollisuuden alatoimialojen ennustettu yhteiskasvu on linjassa koko toimialan kasvuennusteen kanssa.

ELINTARVIKETEOLLISUUS (TOL 10–12)

Elintarviketeollisuuden tuotos kasvoi melko vakaasti aina 1970-luvulta finanssikriisiin asti. Finanssikriisin jälkeen alan tuotos ei ole kasvanut, mutta ei myöskään supistunut. Elintarviketeollisuuden tuotoksen volyymi kasvoi koronakriisiä edeltävinä vuosina 2016–2019 keskimäärin 0,3 prosenttia vuodessa ja arvonlisäys keskimäärin 2,3 prosenttia vuodessa. Alan tehdyt työtunnit ovat vähentyneet viime vuosina vähitellen, mutta tasai-

sesti. Vuonna 2019 elintarviketeollisuuden osuus oli noin 9 prosenttia koko teollisuuden tuotoksesta.

Koronakriisin aikana elintarviketeollisuuden tuotanto kasvoi. Vuonna 2020 tuotos kasvoi 2,8 prosenttia, samalla, kun tehdyt työtunnit kasvoivat myös maltillisesti. Ala kasvoi myös vuonna 2021 noin kahden prosentin vauhtia. On oletettavissa, että koronapandemia lisäsi eineksien kysyntää samalla kun ravintolaruokailu väheni, mikä lisäsi alan tuotteiden kysyntää. Vuonna 2022 sekä toimistotyö että ravintolaruokailu palasivat ihmisten arkeen koronarajoitusten poistuessa ja pandemian tilapäinen vaikutus alan tuotteiden kysynnän kasvuun poistui. Lisäksi Venäjän-kauppa on ollut varsin merkittävä elintarviketeollisuuden kannalta, ja sen päättyminen vaikutti alan tuotokseen heikentävästi. Seurauksena alan tuotos supistui 0,7 prosenttia vuonna 2022.

Toimialan ennusteet on esitetty taulukossa 1. Malliennusteen mukaan tuotoksen volyyymi ja arvonlisä supistuvat 0,4 prosenttia vuonna 2023 ja kasvavat 0,0 prosenttia vuonna 2024. Useiden aiempien vuosien vaisu kehitys jatkuu ja kuluttajien ostovoiman heikkeneminen vähentää joidenkin elintarviketeollisuuden tuotteiden kysyntää.

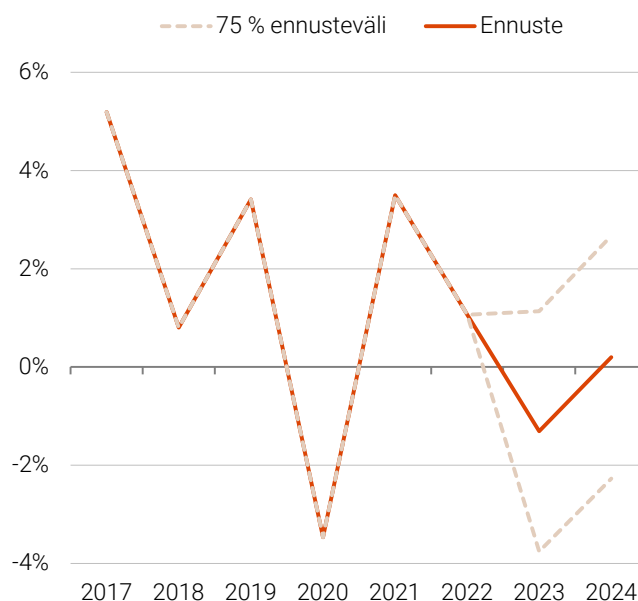
TEKSTIILITEOLLISUUS (TOL 13–15)

Tekstiiliteollisuuden tuotoksen ja arvonlisän volyymin trendi oli laskeva pitkään, aina 1980-luvulta noin vuoteen 2015 asti. Ennen koronakriisiä vuosina 2016–2019 negatiivinen kehitys taittui. Alan tuotos kasvoi keskimäärin 0,0 prosenttia vuodessa ja arvonlisä keskimäärin 2,4 prosenttia vuodessa. Tehdyt työtunnit tekstiiliteollisuudessa ovat vähentyneet tasaisesti viime vuosina. Alan osuus koko teollisuuden tuotoksesta on pieni, vuonna 2019 vain noin 1 prosentti.

Koronapandemialla ei ollut merkittävää vaikutusta alaan. Vuonna 2020 tuotos ja tehdyt tunnit supistuivat maltillisesti, noin kaksi prosenttia. Vuonna 2021 tuotos kasvoi poikkeuksellisesti jopa yli 9 prosenttia, kun taas tehdyt tunnit kasvoivat hieman. Vuonna 2022 tuotos ja työtunnit palasivat yhden poikkeuksellisen vuoden jälkeen lievän supistumisen uralle.

Toimialan ennusteet on esitetty taulukossa 1. Malliennusteen mukaan tuotoksen volyyymi supistuu 2,9 prosenttia vuonna 2023 ja 2,5 prosenttia vuonna 2024. Arvonlisän kohdalla vastaavat luvut ovat -2,7 prosenttia ja -2,4 prosenttia.

KUVIO 1. TEHDASTEOLLISUUS (TOL C), TUOTOKSEN VOLYYMIN KASVUENNUSTEET 2023–2024

Lähde: Tilastokeskus, Labore

METSÄTEOLLISUUS (TOL 16–17)

Metsäteollisuus oli voimakkaassa kasvussa vuosikymmenten ajan ennen finanssikriisiä, mutta kriisin jälkeen tuotanto supistui selvästi. Sittemmin ala ei ole juurikaan kasvanut eikä alan tuotanto ole palautunut finanssikriisiä edeltävälle tasolle. Ennen koronakriisiä vuosina 2016–2019 metsäteollisuuden tuotoksen volyyymi kasvoi keskimäärin 1,5 prosenttia vuodessa ja arvonlisä keskimäärin 0,0 prosenttia vuodessa. Tehdyt työtunnit metsäteollisuudessa ovat vähentyneet viime vuosina maltillisesti mutta tasaisesti. Vuonna 2019 alan osuus oli noin 17 prosenttia koko teollisuuden tuotoksesta ja 12 prosenttia arvonlisäyksestä.

Koronavuonna 2020 metsäteollisuuden tuotanto supistui merkittävästi, noin 6 prosenttia, ja tehdyt työtunnit vähenivät yli 4 prosenttia vuoteen 2019 verrattuna. Osittain tätä selittää laaja paperiteollisuuden lakko, joka alkoi vuoden 2020 alussa. Vuonna 2021 metsäteollisuuden tuotos kasvoi noin 7 prosenttia ja myös tehdyt tunnit kasvoivat hieman. Vuonna 2022 puun tuonti Venäjältä loppui lähes kokonaan. Samaan aikaan energiakustannukset nousivat merkittävästi ja metsäteollisuuden tuotos supistui 9,5 prosenttia. Myös vuoden 2022

luvussa näkyy alkuvuonna toteutunut paperiteollisuuden pitkä lakko.

Kaipolan ja Veitsiluodon tehtaiden sulkeminen 2020 ja 2021 laski merkittävästi paperintuotannon kapasiteettia. Näiden sulkemisten seurauksena noin 1100 alan työntekijää menetti työpaikkansa. Vuonna 2023 ilmoitettiin toisen Anjalan paperitehtaan paperikoneen pysyvistä sulusta. Kapasiteetin vähentämiset ovat keskittyneet paperin tuotantoon, joka on korkean arvonlisäyksen ala. Paperin kysyntä on heikentynyt merkittävästi jo pitkän aikaa ja sen tuotantokustannukset ovat kasvaneet. Ennustevuosille 2023–2024 aikana metsäteollisuuteen odotetaan kuitenkin merkittäviä kapasiteettia parantavia investointeja, erityisesti sellun, kartongin ja sahatavaran tuotannon osalta.

Toimialan ennusteet on esitetty taulukossa 1. Malliennustetta on korjattu tuotoksen ja sen seurauksena tuntien osalta. Korjatun ennusteen mukaan tuotoksen volyymi supistuu 3,3 prosenttia vuonna 2023 ja kasvaa 0,3 prosenttia vuonna 2024. Arvonlisän kohdalla vastaavat luvut ovat -4,6 prosenttia ja 0,5 prosenttia.

Vuonna 2023 lähes kaikkien metsäteollisuuden tuotteiden kysynnän odotetaan olevan vaisua kulutuksen ja rakennusalan supistuessa. Venäjänkaupan päättyminen aiheuttaa haasteita raaka-aineena käytettävän puun saatavuudelle ja hinnalle. Toisaalta uuden kapasiteetin valmistuminen voi vauhdittaa alaa erityisesti 2024 kun kysyntä palautuu normaaliksi.

KEMIANTEOLLISUUS (TOL 19–22)

Kemianteollisuus on kasvanut voimakkaasti sekä ennen finanssikriisiä että sen jälkeen. Ala kärsi 1990-luvun laman ja finanssikriisin seurauksista kohtalaisen vähän ja toipui niistä nopeasti. Erityisen nopeaa alan kasvu oli pandemiaa edeltävinä vuosina. Alan tuotoksen volyymi kasvoi ennen koronakriisiä vuosina 2016–2019 keskimäärin 5,8 prosenttia vuodessa ja arvonlisäys keskimäärin jopa 8,0 prosenttia vuodessa. Tehdyt työtunnit kemianteollisuudessa ovat olleet lievässä nousussa viime vuosina. Vuonna 2019 alan osuus oli noin 20 prosenttia teollisuuden tuotoksesta ja 19 prosenttia arvonlisäyksestä.

TAULUKKO 1. TEOLLISUUS (TOL C)

	Malliennuste (%)			Korjattu ennuste (%)		Malliennusteen tarkkuus	
	2022	2023	2024	2023	2024	Keskivirhe (%-yks.)	Oikeasuuntaisuus (%)
Teollisuus (TOL C)							
Tuotos	1,1	-1,3	0,2	-	-	1,6	90
Tunnit	1,9	-1,3	-1,1	-	-	1,5	77
Elintarviketeollisuus (TOL 10–12)							
Tuotos	-0,7	-0,4	0,0	-	-	1,9	72
Tunnit	0,5	-1,7	-1,0	-	-	2,2	70
Tekstiiliteollisuus (TOL 13–15)							
Tuotos	-2,7	-2,9	-2,5	-	-	4,2	70
Tunnit	-1,5	-4,0	-3,8	-	-	3,9	77
Metsäteollisuus (TOL 16–17)							
Tuotos	-9,5	-0,4	-0,8	-3,3	0,3	3,7	70
Tunnit	-0,3	-2,2	-2,4	-3,6	-1,8	2,4	83
Kemianteollisuus (TOL 19–22)							
Tuotos	6,5	-1,1	-0,3	-	-	3,7	83
Tunnit	3,1	-0,4	0,1	-	-	2,2	84
Metalliteollisuus (TOL 24–30, 33 pl. 26–27)							
Tuotos	1,4	-1,9	0,2	1,5	0,2	3,2	84
Tunnit	2,2	-1,8	-0,5	0,4	-0,5	2,7	71
Sähkö- ja elektroniikkateollisuus (TOL 26–27)							
Tuotos	8,3	-0,5	0,8	1,1	1,4	6,8	83
Tunnit	4,8	-1,2	-0,6	-0,6	-0,4	4,5	83

Koronapandemiavuonna 2020 kemianteollisuuden tuotanto supistui merkittävästi, noin 9,2 prosenttia, vaikka tehdyt työtunnit kasvoivat hieman. Vuonna 2021 alan tuotanto supistui 0,2 prosenttia, mihin vaikutti muun muassa merkittävän toimijan laaja seisokki. Vuonna 2022 toimialan tuotos kasvoi 6,5 prosenttia samanaikaisesti, kun arvonlisä supistui noin 11 prosenttia. Ennen vuotta 2022 kemianteollisuus oli yksi eniten Venäjän-kauppaa käyneistä teollisuudenaloista ja muun muassa öljyn tuonnin lopettaminen Venäjältä heikensi osaltaan alan arvonlisän kehitystä.

Toimialan ennusteet on esitetty taulukossa 1. Malliennusteen mukaan tuotoksen ja arvonlisän volyymit supistuvat 1,1 prosenttia vuonna 2023 ja 0,3 prosenttia vuonna 2024. Uudet tilaukset ovat laskussa ja heikosti vetävät vientimarkkinat vähentävät tuotantotarvetta. Energiakriisin tasoittuessa öljytuotteiden kysyntä on tasoittunut, mutta öljyn hintaan liittyvä tulevaisuudessa yhä merkittävää epävarmuutta.

METALLITEOLLISUUS (TOL 24–30 PL. 26–27)

Metalliteollisuus koki voimakasta kasvua ennen finanssikriisiä, mutta sen jälkeen alan tuotanto supistui merkittävästi. Viime vuosina metalliteollisuuden tuotanto on kasvanut varsin tasaisesti ja myös alalla tehdyt työtunnit ovat lisääntyneet. Tuotanto ei kuitenkaan ole vielä palautunut finanssikriisiä edeltävälle tasolle. Metalliteollisuuden tuotoksen volyymi kasvoi ennen koronakriisiä vuosina 2016–2019 keskimäärin 3,4 prosenttia vuodessa ja arvonlisäys keskimäärin 3,7 prosenttia vuodessa. Vuonna 2019 metalliteollisuus muodosti noin 34 prosenttia teollisuuden tuotoksesta ja 37 prosenttia arvonlisäyksestä. Lisäksi metalliteollisuudessa työskenteli 43 prosenttia teollisuuden työllisistä.

Koronavuonna 2020 alan tuotanto supistui jonkin verran, noin 2,3 prosenttia, ja myös tehdyt työtunnit vähenivät noin 2 prosenttia. Koronapandemiasta eniten kärsivät muiden koneiden ja laitteiden valmistus (alatoimiala 28) sekä moottoriajoneuvojen, perävaunujen ja puoliperävaunujen valmistus (29). Toisaalta metallien jalostus (24) kasvoi selvästi. Vuonna 2021 metalliteollisuuden tuotos kasvoi 4,5 prosenttia, ja tehdyt tunnit 0,5 prosenttia. Vaikka osa alatoimialoista kävi merkittävästi kauppaa Venäjän kanssa ennen vuotta 2022, sodan suorat vaikutukset alan tuotantolukuihin jäivät lieviksi ja tuotos kasvoi 1,4 prosenttia vuonna 2022.

Toimialan ennusteet on esitetty taulukossa 1. Malliennustetta on korjattu tuotoksen osalta, ja tämän korjauksen seurauksena myös tehtyjen työtuntien osalta. Korjatun ennusteen mukaan tuotoksen volyymi kasvaa 1,5 prosenttia vuonna 2023 ja 0,2 prosenttia vuonna 2024. Arvonlisän kohdalla vastaavat luvut ovat 1,6 prosenttia ja 0,2 prosenttia. Alan yritykset raportoivat kysynnän pysyneen vahvana alkuvuonna 2023 ja samaan aikaan alan tuotannon volyymi on kasvanut nopeasti. Toisaalta heikko talouskehitys vientimarkkinoilla voi vähentää tuotteiden kysyntää myöhemmin. Uudet tilaukset, joka on tärkeä mittari erityisesti pitkien sopimusten metalliteollisuudessa, ovatkin kehittyneet vaisusti.

SÄHKÖ- JA ELEKTRONIIKKATEOLLISUUS (TOL 26–27)

Sähkö- ja elektroniikkateollisuus kasvoi voimakkaasti aina 1990-luvulta finanssikriisin aikoihin asti, mutta kriisin jälkeen alan tuotannosta katosi lähes 50 prosenttia. Vaikka alan tuotanto ei ole palautunut edes lähelle finanssikriisiä edeltävää tasoa, viime vuosina alan tuotanto on kääntynyt uuteen kasvuun. Samalla alalla pitkään jatkunut tehtyjen työtuntien supistuminen on

Kuva: Maaark, Pixabay.

viime vuosina taittunut. Sähkö- ja elektroniikkateollisuuden tuotoksen volyyymi kasvoi ennen koronakriisiä vuosina 2016–2019 keskimäärin 4,1 prosenttia vuodessa ja arvonlisäys keskimäärin 0,0 prosenttia vuodessa. Vuonna 2019 sähkö- ja elektroniikkateollisuuden osuus oli noin 14 prosenttia teollisuuden tuotoksesta ja 16 prosenttia arvonlisäyksestä.

Lähes kaikista muista toimialoista poiketen sähkö- ja elektroniikkateollisuuden tuotanto ei supistunut vuonna 2020, vaan se kasvoi noin 2 prosenttia. Kuitenkin työtunnit supistuivat hieman. Tuotannon kasvuun vaikutti luultavasti osittain se, että koronakriisi on todennäköisesti lisännyt tämän alan tuotteiden kysyntää jossain määrin pysyvästi. On kuitenkin huomattava, että jo ennen koronakriisiä ala oli kääntymässä vahvaan kasvuun pitkään jatkuneen supistumisen jälkeen. Vuonna 2021 tuotos kasvoi 1,4 prosenttia ja vuonna 2022 jopa 8,3 prosenttia. Näinä vuosina alalla tehdyt työtunnit kasvoivat vajaat 5 prosenttia vuodessa.

Toimialan ennusteet on esitetty taulukossa 1. Malliennustetta on korjattu tuotoksen sekä sen seurauksena

tehtyjen työtuntien osalta ylöspäin. Korjatun ennusteen mukaan tuotoksen ja arvonlisän volyymit kasvavat 1,1 vuonna 2023 ja 1,4 vuonna 2024. Aiemmin alaa vaivanneet häiriöt komponenttien tuotantoketjuissa ovat helpottaneet. Tilaustilanne on pysynyt toistaiseksi vahvana ja tilastojen mukaan tuotannon volyyymi on pysynyt pääasiassa kasvussa. Toisaalta vientimaiden suhdanetilanteen heikentyminen heikentää alan kasvunäkymiä edellisiin vuosiin verrattuna.

Tämän alan osalta mallin ennustevirheet ovat huomattavan suuria. Tämän on kuitenkin selitettävissä alan erityispiirteillä, jotka aiheuttavat mallinnukselle haasteita. ■

LISÄTIETOJA

VEERA NIPPALA
tutkija

050 407 6258
veera.nippala@labore.fi

www.labore.fi

RAKENTAMISEN SEKÄ KULJETUKSEN JA
VARASTOINNIN NÄKYMÄT 2023–2024

Rakennus- alalla edessä synkät ajat

RAKENTAMINEN (TOL F)

Rakentaminen supistui merkittävästi 1990-luvun laman aikana. Toipuminen kesti useita vuosia eikä arvonlisäyksen osalta olla vielä kukaan palautettu ennen 1990-luvun lamakautta vallinneelle tasolle. Finanssikriisin jälkeen rakentaminen supistui, mutta ei yhtä voimakkaasti kuin 1990-luvulla. Matalasuhdanne jatkui vuosia ja vasta vuoden 2015 jälkeen rakentaminen alkoi selvästi elpyä. Ennen koronavirusta vuosina 2016–2019 rakentamisen tuotos kasvoi keskimäärin 4,1 prosenttia ja tuotos myös ylitti finanssikriisiä edeltävän tason. Samaan aikaan arvonlisäys kasvoi keskimäärin 1,3 prosenttia vuodessa. Rakentamisen rooli arvonlisäyksen osuudella mitattuna on vähentynyt 1990-luvun jälkeen, ja 1990-luvun puolivälistä eteenpäin alan osuus arvonlisäyksestä asettui noin 6 prosenttiin.

Rakennusala selvisi kohtalaisen vähällä pandemian aikana. Pahimpina pandemiavuosina 2020 ja 2021 rakentamisen tuotoksen volyymi pysyi ensin ennallaan ja sitten supistui 1,5 prosenttia, kun taas arvonlisäys supistui alle yhden prosentin vuosittain. Kuitenkin tehdyt työtunnit ja työllisten määrä vähenivät selvemmin. Pandemian aikana julkinen sektori lisäsi merkittävästi rakennusinvestointejaan, mikä auttoi elvyttämään rakentamista. Vuonna 2022 alan tuotos ja arvonlisä kasvoivat kohtalaisesti ja Venäjän hyökkäyssodan suorat vaikutukset rakennusalaan jäivät rajoittuneiksi. Joihinkin alan yrityksiin vaikutti kaupan alasajo Venäjän kanssa ja materiaalien saannin hankaloituminen, mutta yleisesti vuosi 2022 oli alalla hyvä.

Rakentamisen (toimiala F) osalta ennustemallin tarkkuus on kohtuullisen hyvä. Mallin keskimääräinen virhe ennusteessa on 2,1 prosenttiyksikköä. Lisäksi malli ennustaa hyvin, tuleeko tuotos kasvamaan vai supistumaan.

Kuva: Maaark, Pixabay.

Vuosien 2023 ja 2024 osalta malliennustetta on kuitenkin korjattu alaspäin niin tuotoksen kuin työtuntienkin osalta. Korjatun ennusteen mukaan (ks. kuvio 2 ja taulukko 2) toimialan tuotoksen volyymi supistuu 3,0 prosenttia vuonna 2023 ja 0,5 prosenttia vuonna 2024. Arvonlisän kohdalla vastaavat luvut ovat -1,7 prosenttia ja 0,0 prosenttia.

Malliennustetta on korjattu, sillä erityisesti asuinrakentamisen näkymät vuodelle 2023 ovat kehnot. Rakennusala reagoi vahvasti yleiseen suhdannetilanteeseen ja kasvunäkymät ennustevuosille ovat vaisut. Korkotason nopea nousu on vähentänyt velanottohalukkuutta sekä uusien asuntojen kysyntää. Toisaalta esimerkiksi korjausrakentamisen ja toimitilarakentamisen tilanne on valoisampi kuin asuinrakentamisen. Kautta linjan myönnettyt rakennusluvut ovat supistuneet voimakkaasti ja samanaikaisesti rakennuskustannukset ovat jatkaneet kasvamistaan. Rahoitusolojen ja inflaation tasoittuessa ja yleisen suhdannetilanteen toipuessa rakennusalan ahdinko helpottaa vähitellen.

KULJETUS JA VARASTOINTI (TOL H)

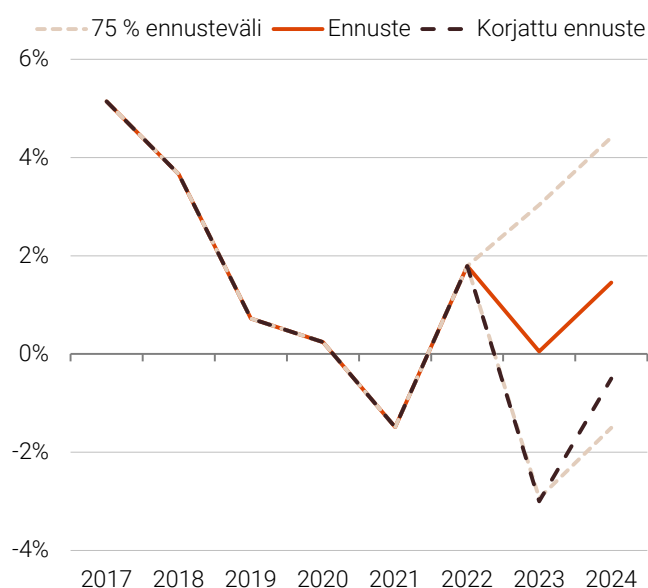
Kuljetus ja varastointialan kasvu oli voimakasta ennen finanssikriisiä. Tämän jälkeen alan tuotanto alkoi vä-

hitellen supistua, kunnes kääntyi vuonna 2016 uudelleen kasvuun. Ennen koronakriisiä vuosina 2016–2019 kuljetus ja varastointi -toimialan tuotoksen volyyymi kasvoi keskimäärin 2,5 prosenttia vuodessa ja arvonlisäys keskimäärin 1,4 prosenttia vuodessa. Vaikka alan tuotos ylitti vuonna 2017 finanssikriisiä edeltävän tason, arvonlisäys ei ole vielä saavuttanut tätä tasoa. Työtuntien määrä alalla oli kasvanut hieman ennen koronakriisiä. Vuonna 2019 alan osuus oli noin 5,8 prosenttia koko talouden tuotoksesta ja 4,7 prosenttia arvonlisäyksestä.

Vuonna 2020 koronapandemian vaikutuksesta alan tuotoksen määrä väheni merkittävästi, noin -17 prosenttia, ja myös tehdyt työtunnit supistuivat huomattavasti. Lentoliikenne kärsi eniten, ja se oli pandemian aikana käytännössä pysähdyksissä. Myös vesiliikenne, maa- ja rautatieliikenne sekä varastointi, kuten myös liikennettä palveleva toiminta supistuivat, joskin vähemmän kuin lentoliikenne. Henkilöliikenne väheni eniten, koska liikkumista rajoitettiin ja etätyöskentely yleistyi. Rahtiliikenne ei supistunut yhtä paljon. Liikkumisen vapauduttua alan tuotos elpyi nopeasti, jo vuonna 2021 tuotos kasvoi 2,7 prosenttia ja vuonna 2022 5 prosenttia.

Ennustemallin osuvuus on kuljetus ja varastointi -toimialan H osalta hyvä. Malliennusteen keskimääräinen virhe on 1,5 prosenttiyksikköä. Tämän lisäksi malli ennustaa hyvin sitä, kasvaako vai supistuuko tuotos. Malliennusteen mukaan (ks. kuvio 3 ja taulukko 2) alan tuotos ja arvonlisä supistuvat 1,3 prosenttia vuonna 2023 ja kasvavat 0,2 prosenttia vuonna 2024. Pandemian jälkeisen matkailun toipumisen aika on tilastojen mukaan ohi ja ostovoiman heikkeneminen heikentää

KUVIO 2. RAKENTAMINEN (TOL F), TUOTOKSEN VOLYYMIN KASVUENNUSTEET 2023–2024

Lähde: Tilastokeskus, Labore.

matkustusintoa. Venäjän yli lentämisen lopettaminen vaikuttaa Suomen kautta kulkevaan lentoliikenteeseen kielteisesti. Myös Venäjän kanssa käydyn puukaupan loppuminen vähentää kysyntää tietyille kuljetuspalveluille. Henkilöliikenne ei todennäköisesti palaa yhtä vilkkaaksi kuin ennen pandemiaa, koska etätyökäytännöt ja etäpalaverit jäävät aiempaa yleisemmiksi. Myös vuonna 2023 toteutuneet ahtaajien, veturinkuljettajien ja linja-autonkuljettajien lakot vaikuttavat alan tuotoslukuihin.

TAULUKKO 2. RAKENTAMINEN SEKÄ KULJETUS JA VARASTOINTI (TOL F, H)

	Malliennuste (%)			Korjattu ennuste (%)		Malliennusteen tarkkuus	
	2022	2023	2024	2023	2024	Keskivirhe (%-yks.)	Oikeasuuntaisuus (%)
Rakentaminen (TOL F)							
Tuotos	1,8	0,1	1,5	-3,0	-0,5	2,1	87
Tunnit	-0,6	-0,4	0,8	-3,1	-0,8	1,7	93
Kuljetus ja varastointi (TOL H)							
Tuotos	5,0	-1,3	0,2	-	-	1,5	87
Tunnit	3,8	-1,4	-0,5	-	-	1,5	67
Maa- ja rautatieliikenne (TOL 49)							
Tuotos	-0,6	-0,2	0,7	-	-	1,6	87
Tunnit	2,4	-1,1	-0,2	-	-	1,0	96

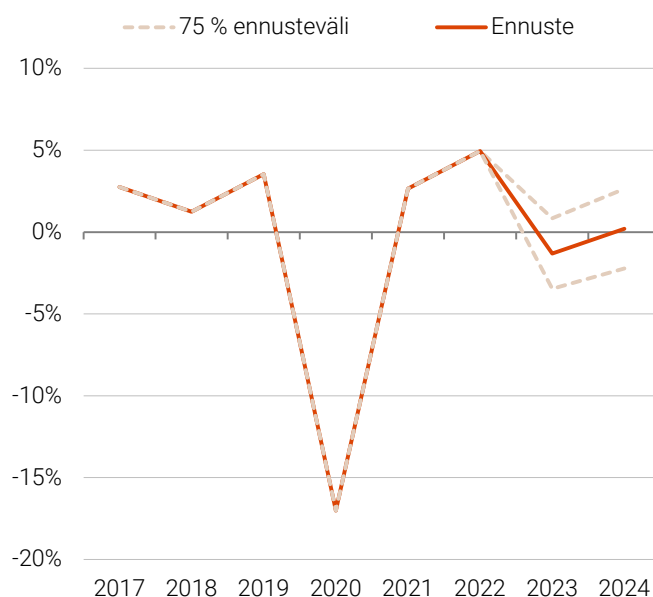
MAA- JA RAUTATIELIIKENNE (TOL 49)

Maa- ja rautatieliikenne koki voimakkaan kasvun ennen finanssikriisiä. Sen jälkeen tuotanto alkoi vähitellen supistua, kunnes vuonna 2014 kääntyi jälleen kasvuun. Vuonna 2018 maa- ja rautatieliikenteen tuotos ylitti finanssikriisiä edeltävän tason, mutta arvonlisäys ei ole vielä saavuttanut finanssikriisiä edeltävää tasoa. Alan tuotoksen volyyymi kasvoi ennen koronakriisiä vuosina 2016–2019 keskimäärin 2,3 prosenttia vuodessa ja arvonlisäys keskimäärin 1,3 prosenttia vuodessa. Työtuntien määrä alalla on kasvanut viime vuosina hieman. Vuonna 2019 maa- ja rautatieliikenteen osuus oli noin 42 prosenttia kuljetus ja varastointi -toimialan tuotoksesta ja 51 prosenttia arvonlisäyksestä. Lisäksi se käsitti noin 63 prosenttia alan työtunneista.

Vuonna 2020 koronapandemian vaikutuksesta alan tuotanto supistui merkittävästi, noin 7 prosenttia, ja myös tehdyt työtunnit vähenivät huomattavasti. Henkilöiden kuljetukseen liittyvä työ supistui eniten, kun liikkumista rajoitettiin ja etätyöskentely yleisty. Myös muu kuljetustoiminta supistui, sillä ala palvelee laajasti talouden eri toimialoja, joista monet supistuivat. Lisääntynyt verkkokauppa todennäköisesti hillitsi supistumista jossain määrin. Vuonna 2021 ala toipui ja tuotos kasvoi 1,2 prosenttia. Vuonna 2022 Suomen ja Venäjän välisen rautatieliikenteen keskeytyminen näkyi erityisesti tavarakuljetuksissa ja kaupan romahtaminen Venäjän kanssa heijastui myös maaliikenteen suoritteisiin. Maa- ja rautatieliikenteen tuotos supistui vuonna 2022 0,6 prosenttia.

Toimialan ennusteet on esitetty taulukossa 2. Mäliennusteen mukaan alan tuotos supistuu 0,2 prosenttia vuonna 2023 ja kasvaa 0,7 prosenttia vuonna 2024.

KUVIO 3. KULJETUS JA VARASTOINTI (TOL H), TUOTOKSEN VOLYYMIN KASVUENNUSTEET 2023–2024

Lähde: Tilastokeskus, Labore.

Arvonlisän kohdalla vastaavat luvut ovat -1,1 prosenttia ja -0,3 prosenttia. Vaisu suhdannetilanne ja kuluttajien ostovoiman heikkeneminen heijastuvat moniin toimialoihin, joita maa- ja rautatieliikenne palvelee. Erityisesti metsäteollisuuden vaimeat näkymät heikentävät rautatiekuljetusten kysynnän näkymiä. Vuonna 2023 toteutuneet veturinkuljettajien ja linja-autonkuljettajien lakot vaikuttavat alan tuotoslukuihin. ■

LISÄTIETOJA

VEERA NIPPALA
tutkija

050 407 6258
veera.nippala@labore.fi

www.labore.fi

KAUPAN, MAJOITUS- JA RAVITSEMIS-
TOIMINNAN SEKÄ HALLINNON JA TUKE-
PALVELUIDEN NÄKYMÄT 2023–2024

Ostovoiman heikkeneminen haittaa kauppaa sekä majoitus- ja ravintola-alaa

KAUPPA (TOL G)

Kaupanala kasvoi aina finanssikriisiin asti, vaikka 1990-luvun lama johtikin merkittävään supistumiseen. Kasvu jatkui voimakkaana heti laman jälkeen, mutta kesti useita vuosia ennen kuin ala ylitti lamaan edeltäneen tason. Finanssikriisin jälkeen kaupanala alkoi supistua hitaasti, kunnes vuonna 2016 se kääntyi takaisin kasvuun ja saavutti finanssikriisiä edeltävää tason 2020. Koronakriisin alkaessa kaupanalan tuotoksen volyyymi oli kasvanut keskimäärin 2,0 prosenttia vuosina 2016–2019 ja arvonlisäys keskimäärin 2,9 prosenttia vuodessa. Alan merkitys Suomen taloudelle pieneni hieman 1990-luvun laman jälkeen ja nousi jonkin verran finanssikriisin jälkeen. Vuonna 2019 kauppa muodosti noin 10 prosenttia Suomen arvonlisäyksestä ja 8 prosenttia tuotoksesta. Lisäksi ala työllisti noin 11 prosenttia kaikista työllisistä ja vastasi noin 11 prosentista tehdyistä työtunneista.

Kokonaisuudessaan kaupanala kärsi pandemiasta vain vähän. Vuonna 2020 kaupanalan tuotoksen volyyymi kasvoi 1,3 prosenttia ja vuonna 2021 3,0 prosenttia. Myös arvonlisäys kasvoi. Vuonna 2020 alalla tehdyt työtunnit supistuivat merkittävästi, mutta 2021 työtunnit kasvoivat 3,0 prosenttia. Pandemia vaikutti kaupan alatoimialoihin eri tavoin. Tukkukaupan tuotanto kasvoi vain vähän, kun taas vähittäiskauppa kasvoi selvästi. Moottoriajoneuvojen kauppa sen sijaan supistui kohtalaisesti. Verkkokauppa kasvoi merkittävästi, kun taas perinteisten kauppojen myynti pieneni. Pandemia vaikutti myös ostettaviin tuotteisiin. Esimerkiksi elintarvikkeiden, kodintekniikan, huo-

Kuva: StockSnap, Pixabay.

nekalujen, sisustustavaroiden ja rautakauppatavaroiden myynti kasvoi merkittävästi, kun taas polttoaineiden ja vaatteiden myynti supistui.

Vuonna 2022 kulutuksen painopiste siirtyi takaisin palveluihin kaupan sijaan. Hintojen nopea nousu pienensi katteita erityisesti päivittäistavara-kaupassa ja heikensi kuluttajien ostovoimaa. Ostovoiman heikkeneminen johti myyntivolyyymien laskuun. Venäjänkauppa oli myös aiemmin melko tärkeää kaupanalalle. Vuonna 2022 kaupanalan tuotoksen volyyymi supistui 4,9 prosenttia. Inflaatio vaikuttaa merkittävästi alan tunnuslukuihin, alan tuotoksen arvo kasvoi 1,1 prosenttia.

Ennustemallin osuvuus on kaupan (toimiala G) tuotoksen osalta hyvä. Malliennusteen keskimääräinen virhe on 1,6 prosenttiyksikköä. Tämän lisäksi malli ennustaa erinomaisesti sitä, kasvaako vai supistuuko tuotos. Malliennusteen mukaan (ks. kuvio 4 ja taulukko 3) tuotoksen volyyymi supistuu 1,8 prosenttia vuonna 2023 ja kasvaa 0,9 prosenttia vuonna 2024. Arvonlisän kohdalla vastaavat luvut ovat -2,0 prosenttia ja 1,0 prosenttia. Malliennustetta ei ole korjattu.

Kuluttajien ostovoima on jatkanut laskuaan. Myös koko kaupan alan myynnin määrä on jatkanut laskusuuntaisella trendillä. Toisaalta inflaation hidastumisen ja pal-

kankorotusten myötä ostovoiman heikkeneminen on hidastunut, mikä näkyy edellistä vuotta vähäisempänä supistumisena 2023 ja toipumisena 2024. Alan toimijoiden suhdanne- ja myyntinäkymät ovat myös kääntyneet hienoiseen kasvuun.

TUKKUKAUPPA (TOL 46)

Samaan tapaan kuin kaupan ala kokonaisuudessaan, myös tukkukauppa kasvoi 1990-luvun lamaan lukuun ottamatta melko vahvasti finanssikriisiin asti. Finanssikriisin jälkeen alan tuotoksen volyyymi ei ole vielä kääntynyt selvään kasvuun. Tukkukaupan tuotoksen volyyymi kasvoi ennen koronakriisiä vuosina 2016–2019 keskimäärin 1,2 prosenttia vuodessa ja arvonlisäys keskimäärin 1,6 prosenttia vuodessa. Vaikka tukkukaupan alalla tehdyt työtunnit ovat kasvaneet viime vuosina vähän, alan merkitys kaupanalan tuotoksessa ja arvonlisäyksessä on edelleen varsin merkittävä. Vuonna 2019 tukkukauppa muodosti noin 45 prosenttia kaupanalan tuotoksesta ja 43 prosenttia arvonlisäyksestä. Lisäksi tukkukauppa työllisti noin 31 prosenttia kaupan alan työllisistä.

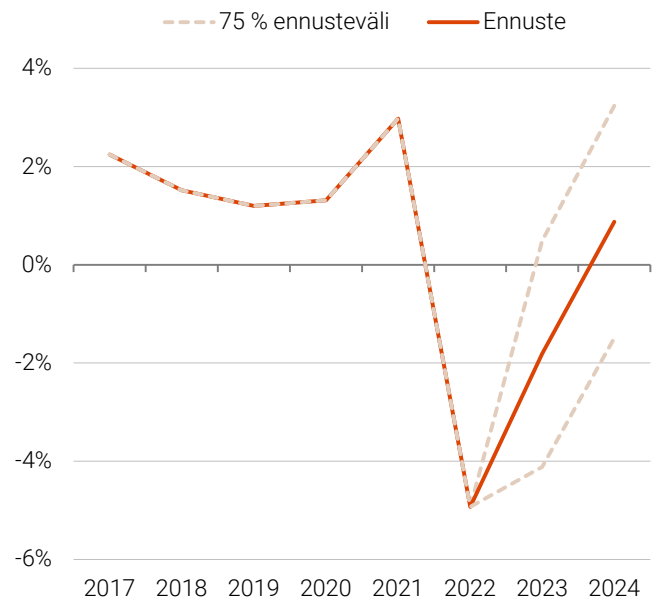
Vuonna 2020 tukkukaupan tuotos kasvoi hieman, 0,5 prosenttia. Kuitenkin tehdyt työtunnit supistuivat selvästi, mikä viittaa tehokkuuden parantumiseen. Vuonna 2021 ala kasvoi 1,4 prosenttia ja myös työtunnit kasvoivat. Vuonna 2022 alan tuotos supistui voimakkaasti, 5,6 prosenttia.

Alan ennusteet on esitetty taulukossa 3. Malliennusteen mukaan tuotoksen volyyymi supistuu 2,5 prosenttia vuonna 2023 ja 0,3 prosenttia vuonna 2024. Arvonlisäyksen kohdalla vastaavat luvut ovat -2,7 prosenttia ja -0,6 prosenttia. Koska ala palvelee hyvin erilaisia asiakkaita eri toimialoilla, monien muiden alojen heikot näkymät heijastuvat tukkukauppaan. Seurauksena tukkukauppa supistuu hieman enemmän kuin kauppa kokonaisuudessaan. Erityisesti negatiiviset näkymät rakennus- ja teollisuudessa jarruttavat alan kehitystä.

VÄHITTÄISKAUPPA (TOL 47)

Finanssikriisi vaikutti vähittäiskauppaan vain suhteellisen vähän ja ala jatkoi pian 1990-luvun laman jälkeen alkanutta kasvua. Kasvu kuitenkin jatkui finanssikriisiä edeltävää aikaa hitaampana. Vähittäiskaupan tuotoksen volyyymi kasvoi ennen koronakriisiä vuosina 2016–2019 keskimäärin 2,0 prosenttia vuodessa ja arvonlisäys keskimäärin 4,2 prosenttia vuodessa. Viime vuosina vähit-

KUVIO 4. KAUPPA (TOL G), TUOTOKSEN VOLYYMIN KASVUENNUSTEET 2023–2024

Lähde: Tilastokeskus, Labore.

täiskaupan alalla tehdyt työtunnit ovat supistuneet maltillisesti. Vuonna 2019 vähittäiskauppa muodosti noin 38 prosenttia kaupanalan tuotoksesta ja 40 prosenttia arvonlisäyksestä. Lisäksi vähittäiskauppa työllisti noin 52 prosenttia kaupanalan työllisistä.

Vuonna 2020 alan tuotos kasvoi selvästi, 4,6 prosenttia. Kuitenkin samanaikaisesti tehdyt työtunnit supistuivat merkittävästi. Pandemian aikana kuluttajien ostovoima ei heikentynyt merkittävästi, ja aiempaa suurempi osa pandemian vaikutuksen alaisesta kulutuksesta kohdentui vähittäiskaupan tuotteisiin. Vuonna 2021 vähittäiskaupan tuotos jatkoi vahvassa kasvussa, ja myös tehdyt työtunnit kasvoivat hieman. Vuonna 2022 kulutuksen painopiste alkoi siirtyä kaupasta takaisin palveluihin. Samanaikaisesti inflaatio erityisesti ruoan osalta muutti kuluttajien käyttäytymistä ja vähensi myynnin määrää. Päivittäistavarakauppa ry:n mukaan kuluttajat ostivat hintojen noustessa paitsi vähemmän, myös edullisempia tuotteita. Kaupan liiton mukaan hintojen nousu on myös johtanut ostosten keskittymiseen suuriin marketteihin ja halpakauppoihin erikoisliikkeiden sijasta. Kokonaisuudessaan vähittäiskaupan tuotoksen volyyymi supistui 3,2 prosenttia vuonna 2022.

Alan ennusteet on esitetty taulukossa 3. Malliennusteen mukaan tuotoksen volyyymi supistuu 0,7 prosenttia

vuonna 2023 ja kasvaa 1,7 prosenttia vuonna 2024. Arvonlisän kohdalla vastaavat luvut ovat -1,3 prosenttia ja 1,1 prosenttia. Vaikka ruoan hinnan nousu on taittunut, yleinen hintatason nousu tarkoittaa, että kuluttajat harkitsevat ostoksensa yhä tarkasti. Ostovoima on inflaation hidastumisesta huolimatta vielä matalalla ja korkomenojen ym. kasvu vähentää entisestään kulutukseen käytettävää rahamäärää. Ennustimme keväällä ansiotason kasvavan vuonna 2023 4,5 prosenttia ja samaan aikaan inflaation pysyvän hieman alle 6 prosentissa tarkoittaen, että ostovoima heikkenee vielä vuonna 2023. Vuodelle 2024 ennustimme ansioiden kasvavan inflaatiota nopeammin eli ostovoiman vahvistuvan. Ostovoiman vahvistumisen seurauksena myös vähittäiskauppa elpyy.

MAJOITUS- JA RAVITSEMISTOIMINTA (TOL I)

Majoitus- ja ravitsemistoiminta kasvoi aina finanssikriisiin asti. Vaikka 1990-luvun lama supisti alaa merkittävästi, kasvu jatkui vahvana heti laman jälkeen. Kesti kuitenkin useita vuosia ennen kuin ala ylitti lamaa edel-

täneen tason. Majoitus- ja ravitsemistoiminta supistui finanssikriisin aikana selvästi vähemmän kuin moni muu ala. Muutamina finanssikriisin jälkeisinä vuosina alan tuotos ei juuri kasvanut tai pienentynyt, kunnes vuonna 2015 se kääntyi selvään kasvuun. Ennen koronakriisiä vuosina 2016–2019 majoitus- ja ravitsemistoiminnan tuotoksen volyyymi oli kasvanut keskimäärin 3,4 prosenttia ja arvonlisäys keskimäärin 2,4 prosenttia vuodessa. Työtuntien ja työllisten määrä kasvoi alalla ennen pandemiaa selvästi. Vuonna 2019 ala muodosti noin 1,7 prosenttia Suomen arvonlisäyksestä ja 2,0 prosenttia kokonaistuotoksesta.

Majoitus- ja ravitsemistoiminta on yksi pandemian vaikeimmin koettelemista aloista. Koronavuonna 2020 alan tuotoksen volyyymi supistui 25 prosenttia ja arvonlisäys 29 prosenttia. Tehdyt työtunnit laskivat merkittävästi, ja majoitustoiminta supistui vielä enemmän kuin ravitsemistoiminta. Pandemian aikana sekä matkailu että työmatkailu vähenivät merkittävästi. Ravintolat joutuivat sulkemaan ovensa eikä noutoruoan myyminen riittänyt korjaamaan tilannetta. Vuonna 2021 joidenkin

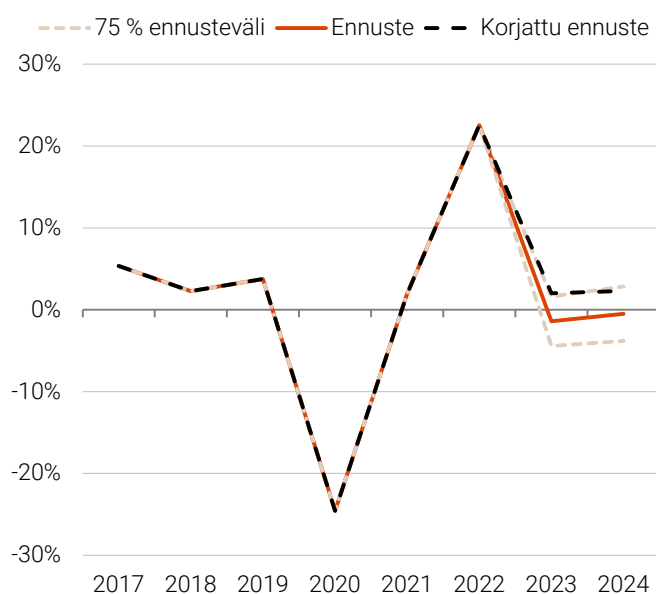
TAULUKKO 3. KAUPPA, MAJOITUS- JA RAVITSEMISTOIMINTA SEKÄ HALLINTO JA TUKIPALVELUTOIMINTA (TOL G, I, N)

	Malliennuste (%)			Korjattu ennuste (%)		Malliennusteen tarkkuus	
	2022	2023	2024	2023	2024	Keskivirhe (%-yks.)	Oikeasuuntaisuus (%)
Kauppa (TOL G)							
Tuotos	-4,9	-1,8	0,9	-	-	1,6	100
Tunnit	0,2	-3,1	-1,2	-	-	1,3	72
Tukkukauppa (TOL 46)							
Tuotos	-5,6	-2,5	0,3	-	-	1,0	86
Tunnit	-0,8	-0,1	-0,5	-	-	1,7	81
Vähittäiskauppa (TOL 47)							
Tuotos	-3,2	-0,7	1,7	-	-	1,5	91
Tunnit	0,5	-1,5	-1,7	-	-	1,6	70
Majoitus- ja ravitsemistoiminta (TOL I)							
Tuotos	22,5	-1,4	-0,5	2,0	2,3	2,3	72
Tunnit	8,1	-2,2	-1,2	-	-1,8	2,7	69
Hallinto- ja tukipalvelutoiminta (TOL N)							
Tuotos	10,3	2,8	1,4	-	-	3,3	93
Tunnit	5,7	2,4	1,5	-	-	1,8	96
Turvallisuus, vartiointi- ja etsiväpalvelut (TOL 80)							
Tuotos	-4,1	-0,9	1,8	-	-	4,7	86
Tunnit	-0,7	-3,1	-0,1	-	-	4,5	78
Kiinteistön- ja maisemanhoito (TOL 81)							
Tuotos	4,6	-3,1	-0,9	1,5	2,0	3,2	81
Tunnit	2,8	-1,3	-0,2	0,0	0,4	2,1	83

rajoitusten lieventyessä kotimaan matkailu- ja hiihtolomakausi elvyttivät hieman majoitustoimintaa. Myös ravintoloiden avaaminen tuli mahdolliseksi. Toipuminen oli hidasta vielä 2021, tuotos kasvoi 2,0 prosenttia ja alalla tehdyt työtunnit 1,1 prosenttia. Kaikenlaisten rajoitusten poistuessa 2022 ala toipui vauhdikkaasti, tuotos kasvoi 22,5 prosenttia ja työtunnit 8,1 prosenttia. Pandemiaa edeltävää tasoa ei kuitenkaan ole vielä saavutettu.

Ennustemallin osuvuus on majoitus- ja ravitsemistoiminnan (toimiala I) tuotoksen osalta kohtuullinen. Malliennusteen keskimääräinen virhe on 2,3 prosenttiyksikköä. Malli ei kuitenkaan ennusta sitä kasvaako vai supistuuko tuotos kuin tyydyttävästi. Malliennustetta on korjattu tuotoksen ja tehtyjen työtuntien osalta positiivisemmaksi. Korjatun ennusteen mukaan (ks. kuvio 5 ja taulukko 3) tuotoksen volyyymi kasvaa 2,0 prosenttia vuonna 2023 ja 2,3 prosenttia vuonna 2024. Arvonlisän kohdalla vastaavat luvut ovat 2,4 prosenttia ja 2,8 prosenttia. Kuluttajat haluavat yhä ottaa kiinni pandemian aikana käyttämättömiä matkailu- ja ravintolakokemuksia, vaikkakin vähemmän kuin vuonna 2022. Kasvun huomattava hidastuminen johtuu myös kuluttajien heikentyneestä ostovoimasta. Liikevaihtotilastot alkuvuodelta 2023 näyttävät lupaavilta ja alan toimijoiden suhdanne- ja myyntinäkömät ovat varsin valoisat.

KUVIO 5. MAJOITUS- JA RAVITSEMISTOIMINTA (TOL I), TUOTOKSEN VOLYYMIN KASVUENNUSTEET 2023–2024

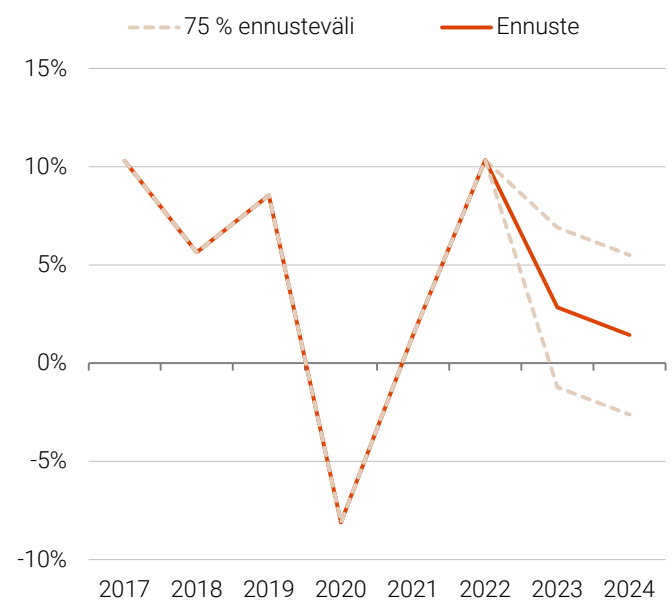
Lähde: Tilastokeskus, Labore.

HALLINTO- JA TUKIPALVELUTOIMINTA (TOL N)

Hallinto- ja tukipalvelutoiminta -toimiala kasvoi varsin voimakkaasti ennen finanssikriisiä. 1990-luvun lamassa ala supistui kolmena peräkkäisenä vuonna, mutta sen jälkeen kasvu jatkui vahvana. Finanssikriisistä toipuminen tapahtui nopeasti, mutta vuosina 2013–2015 kasvu alkoi sakata. Tämän jälkeen ala kuitenkin kääntyi voimakkaaseen kasvuun. Koronakriisin alkaessa hallinto- ja tukipalvelutoiminnan tuotoksen volyyymi oli kasvanut keskimäärin 7,8 prosenttia vuodessa vuosina 2016–2019 ja arvonlisäys keskimäärin 7,6 prosenttia vuodessa. Vuonna 2019 ala muodosti noin 4,0 prosenttia Suomen arvonlisäyksestä ja 3,1 prosenttia kokonaistuotoksesta.

Hallinto- ja tukipalvelutoiminta -toimialaan kuuluu useita erilaisia aloja, kuten vuokraus- ja leasing-toiminta, työllistämistoiminta, matkatoimistojen ja matkanjärjestäjien toiminta, turvallisuus-, vartiointi- ja etsiväpalvelut, kiinteistön- ja maisemanhoito sekä hallinto- ja tukipalvelut liike-elämälle. Toimialan sisältö on monipuolinen, ja pandemia vaikutti sen eri alatoimialoihin eri tavoin. Selvimmin supistui matkatoimistojen ja matkanjärjestäjien toiminta, lähes 60 prosenttia. Tämä johtui matkailun lähes täydellisestä pysähtymisestä pandemian aikana.

KUVIO 6. HALLINTO- JA TUKIPALVELUTOIMINTA (TOL N), TUOTOKSEN VOLYYMIN KASVUENNUSTEET 2023–2024

Lähde: Tilastokeskus, Labore.

Kaiken kaikkiaan toimialan tuotos supistui 8,1 prosenttia, ja myös tehdyt työtunnit vähenivät merkittävästi. Vuonna 2021 ala kuitenkin palautui jo merkittävästi pandemiasta sekä tuotoksen että työtuntien osalta. Vuonna 2022 alan kasvu oli hyvin nopeaa, tuotos kasvoi noin 10 prosenttia ja työtunnit 8,1 prosenttia. Valtaosa kasvusta seurasi aiemmin supistuneen matkatoimistoalan voimakkaasta toipumisesta.

Ennustemallin osuvuus on hallinto- ja tukipalvelutoiminta-toimialan (toimiala N) tuotoksen osalta tyydyttävä. Malliennusteen keskimääräinen virhe on 3,3 prosenttiyksikköä. Malli onnistuu kuitenkin hyvin ennustamaan sitä, kasvaako vai supistuuko tuotos. Malliennusteen mukaan (ks. kuvio 6 ja taulukko 3) tuotoksen volyyymi kasvaa 2,8 prosenttia vuonna 2023 ja 1,4 prosenttia vuonna 2024. Arvonlisän kohdalla vastaavat luvut ovat 2,4 prosenttia ja 1,2 prosenttia. Matkailun kohtalainen kasvu auttaa erityisesti matkatoimistoja, vaikka pandemiasta palautumisesta johtuva kohonnut kysyntä onkin jo pääasiassa takanapäin. Ostovoiman heikkeneminen vaikuttaa kasvua hidastavasti useisiin toimialan alatoimialoihin.

TURVALLISUUS-, VARTIOINTI- JA ETSIVÄPALVELUT (TOL 80)

Turvallisuus-, vartiointi- ja etsiväpalvelut on pieni toimiala, joka muodostaa noin 6 prosenttia hallinto- ja tukipalvelutoiminta-toimialan tuotoksesta. Ala kasvoi pitkään, eikä supistunut finanssikriisissäkään. Viime vuosina kasvu on hidastunut. Vuosina 2016–2019 alan tuotos kasvoi keskimäärin noin 3,6 prosenttia. Myös alan työtunnit ovat kasvaneet merkittävästi samana ajanjaksona.

Vuonna 2020 alan tuotos kasvoi 5,3 prosenttia. Vuonna 2021 ala supistui merkittävästi. Alan ennusteet on

esitetty taulukossa 3. Muista toimialoista poiketen luvut vuodelle 2022 on jouduttu ennustamaan, koska Tilastokeskus ei ole julkaissut uusimpia vuositilinpidon tietoja toimialalle 80. Malliennusteen mukaan tuotoksen volyyymi supistuu 0,9 prosenttia vuonna 2023 ja kasvaa 1,8 prosenttia vuonna 2024. Arvonlisän kohdalla vastaavat luvut ovat –2,2 prosenttia ja 0,4 prosenttia. Alan liikevaihdon volyyymi on kääntynyt laskuun ja kaupan alan supistuminen ja myöhempi toipuminen vaikuttaa välillisesti turvallisuus- ja vartiointipalveluihin.

KIINTEISTÖN- JA MAISEMANHOITO (TOL 81)

Kiinteistön- ja maisemanhoito muodostaa noin 29 prosenttia hallinto- ja tukipalvelutoiminta-toimialan tuotoksesta. Ala kasvoi melko tasaisesti ennen finanssikriisiä, muutamaa 1990-laman vuotta lukuun ottamatta. Finanssikriisi vaikutti alaan vain vähän. Ennen koronakriisiä alan tuotoksen volyyymi kasvoi keskimäärin 4,7 prosenttia vuodessa vuosina 2016–2019. Alalla tehdyt työtunnit ovat kasvaneet tasaisesti viime vuosina.

Vuonna 2020 alan tuotos supistui hieman, 2,4 prosenttia. Vuonna 2021 ala kuitenkin toipui ja kasvoi 3,5 prosenttia. Alan ennusteet on esitetty taulukossa 3. Muista toimialoista poiketen luvut vuodelle 2022 on jouduttu ennustamaan, koska Tilastokeskus ei ole julkaissut uusimpia vuositilinpidon tietoja toimialalle 81. Toimialan ennustetta on korjattu positiivisemmaksi. Korjatun ennusteen mukaan tuotoksen volyyymi kasvaa 1,5 prosenttia vuonna 2023 ja 2,0 prosenttia vuonna 2024. Arvonlisän kohdalla vastaavat luvut ovat 0,6 prosenttia ja 1,0 prosenttia. Alan liikevaihdon kehitys on ollut tasaista loppuvuodesta 2022 ja alkuvuodesta 2023 mutta mikään ei erityisesti viittaa alan supistumiseen. ■

LISÄTIETOJA

VEERA NIPPALA
tutkija

050 407 6258
veera.nippala@labore.fi

www.labore.fi

INFORMAATION JA VIESTINNÄN,
RAHOITUS- JA VAKUUTUSTOIMINNAN
SEKÄ AMMATILLISEN, TIETEELLISEN JA
TEKNISEN TOIMINNAN NÄKYMÄT 2022–2023

Asiakas- toimialojen haasteet hidastavat palveluiden kasvua

INFORMAATIO JA VIESTINTÄ (TOL J)

Informaatio ja viestintä -toimiala kasvoi vakaasti ennen 1990-luvun lamaa, ja erityisen voimakasta kasvua koettiin 1990-luvun puolivälin jälkeen. Ala ei supistunut merkittävästi finanssikriisin seurauksena, mutta ei myöskään kasvanut vuosina 2007–2009. Tämän jälkeen toimiala on jälleen jatkanut kasvuaan. Koronakriisin alkaessa hallinto- ja tukipalveluiden tuotoksen volyyymi oli kasvanut keskimäärin 4,0 prosenttia vuosina 2016–2019 ja arvonlisäys keskimäärin 3,4 prosenttia vuodessa. Alan merkitys Suomen taloudelle kasvoi jo ennen 1990-lukua, mutta erityisesti 1990-luvun puolivälin jälkeen sen osuus koko talouden arvonlisäyksestä on kasvanut merkittävästi. Vuonna 2019 toimiala muodosti noin 6 prosenttia Suomen arvonlisäyksestä, ja tämän osuuden odotetaan edelleen kasvavan tulevaisuudessa.

Informaatio ja viestintä -toimialaan kuuluvat kustannustoiminta, audiovisuaalinen toiminta, televiestintä sekä tietojenkäsittelypalvelut. Televiestintä ja tietojenkäsittelypalvelut muodostavat yhdessä noin 76 prosenttia toimialan tuotoksesta, kun taas audiovisuaalinen toiminta, joka käsittää elokuva-, video- ja televisio-ohjelmatuotannon, äänitteiden ja musiikin kustantamisen sekä radio- ja televisiotoiminnan, muodostaa noin 8 prosenttia alan tuotoksesta. Toimiala on kasvanut merkittävästi erityisesti tietojenkäsittelypalveluiden voimakkaan kasvun myötä. Tietojenkäsittelypalvelut sisältävät muun muas-

Kuva: cmonarett3, Pixabay.

sa ohjelmien ja ohjelmistojen kehittämisen sekä yleisemmän ohjelmoinnin ja siihen liittyvät työt.

Pandemia vaikutti epäsymmetrisesti informaatio ja viestintä -toimialan eri alatoimialoihin. Audiovisuaalinen toiminta supistui merkittävästi vuonna 2020, kun taas kustannustoiminta supistui vähemmän. Tietojenkäsittelypalvelut sen sijaan kasvoivat selkeästi. Yhteensä informaatio ja viestintä -toimialan tuotos kasvoi vuonna 2020 samoin kuin alan tehdyt tunnit. Vuosina 2021 ja 2022 toimiala kasvoi jälleen merkittävästi, 9,4 prosenttia vuonna 2021 ja 4,6 prosenttia vuonna 2022.

Ennustemallin osuvuus on informaatio ja viestintä -toimialan (toimiala J) tuotoksen osalta tyydyttävä. Malliennusteen keskimääräinen virhe on 3,5 prosenttiyksikköä. Malli onnistuu kuitenkin ennustamaan sen, kasvaako vai supistuuko tuotos kiitettävästi. Malliennustetta on korjattu tuotoksen ja tehtyjen työtuntien osalta positiivisemmaksi alkuvuoden 2023 hyvän vireen vuoksi. Korjatun ennusteen mukaan (ks. kuvio 7 ja taulukko 4) tuotoksen volyyymi kasvaa 4,8 prosenttia vuonna 2023 ja 4,2 prosenttia vuonna 2024. Arvonlisän kohdalla vastaa-

vat luvut ovat 4,5 prosenttia ja 4,0 prosenttia. Alan toimijoilla on varsin positiivinen kuva tulevasta myynnistä. Erityisesti tietojenkäsittelypalveluiden rooli taloudessa vahvistuu yhä ja kysyntä pysyy hyvällä tasolla.

TELEVIESTINTÄ (TOL 61)

Televiestintä kasvoi voimakkaasti 1990-luvun puolivälistä lähes finanssikriisiin asti. Finanssikriisi aiheutti alan tuotokseen suuren loven, eikä alan tuotoksen volyyymi ole vielä kääntynyt selvään kasvuun. Televiestinnän tuotoksen volyyymi ei keskimäärin kasvanut eikä supistunut vuosina 2016–2019 ennen koronakriisiä, mutta arvonlisäys kasvoi keskimäärin 1,3 prosenttia. Alalla tehdyt työtunnit ovat kasvaneet viime vuosina jossain määrin. Vuonna 2019 televiestintä muodosti noin 18 prosenttia informaatio- ja viestintäalan tuotoksesta ja työllisti noin 11 prosenttia alan työllisistä.

Vuonna 2020 alan tuotos kasvoi 0,8 prosenttia. Tehdyt työtunnit kuitenkin supistuivat merkittävästi. Vuosina 2021 ja 2022 tuotos kasvoi 4,8 prosenttia ja 2,9 prosenttia, vastaavasti. Työtuntien määrä pysyi ennallaan.

Toimialan ennusteet on esitetty taulukossa 4. Korjatun ennusteen mukaan tuotoksen volyyymi kasvaa 4,4

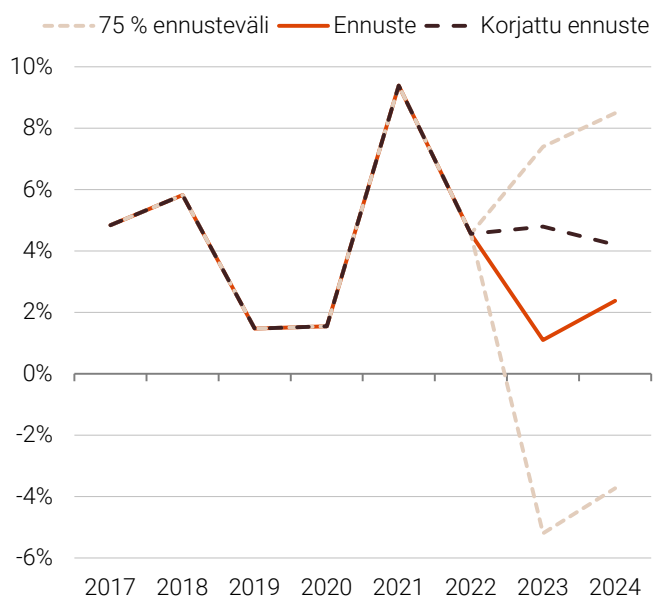
prosenttia vuonna 2023 ja 4,0 prosenttia vuonna 2024. Arvonlisän kohdalla vastaavat luvut ovat 6,4 prosenttia ja 6,2 prosenttia. Alan liikevaihdon volyyymi on pysynyt vahvassa kasvussa, eivätkä talouden epävarmat näkymät todennäköisesti vaikuta alan kysyntään merkittävästi.

TIETOJENKÄSITTELYPALVELUT (TOL 62–63)

Tietojenkäsittelypalvelut-toimiala kasvoi voimakkaasti ennen 1990-lukua. 1990-luvun alussa kasvu oli muutama vuoden ajan lievästi negatiivista tai hidasta, mitä seurasi nopean kasvun kausi. Myös finanssikriisin jälkeen ala palautui nopeasti voimakkaaseen kasvuun. Toimialan tuotoksen volyyymi kasvoi ennen koronakriisiä vuosina 2016–2019 keskimäärin 10 prosenttia vuodessa ja arvonlisäys keskimäärin 8 prosenttia vuodessa. Myös tehdyt työtunnit ovat kasvaneet merkittävästi. Vuonna 2019 tietojenkäsittelypalvelut muodostivat noin 53 prosenttia informaatio ja viestintä -toimialan tuotoksesta ja työllistivät noin 65 prosenttia alan työllisistä.

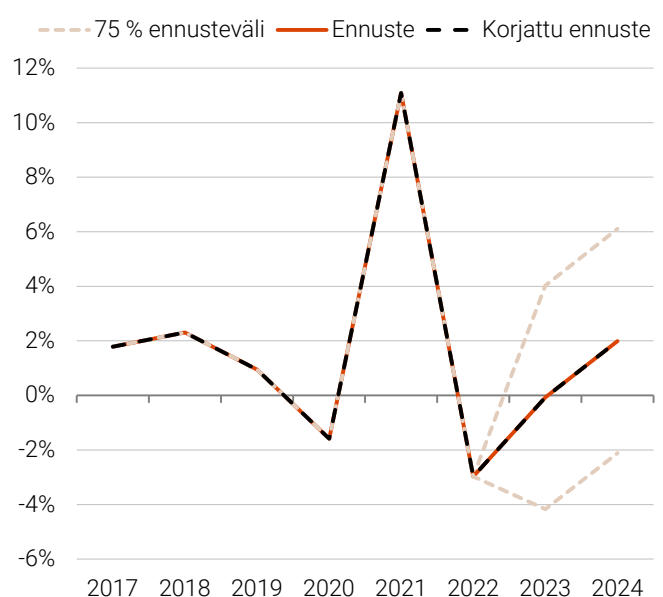
Pandemia ei vaikuttanut oleellisesti tähän alaan. Pandemiavuosina 2020 ja 2021 sekä alan tuotos että työtunnit kasvoivat ripeästi. Vuonna 2022 vahva kasvu jatkui

KUVIO 7. INFORMAATIO JA VIESTINTÄ (TOL J), TUOTOKSEN VOLYYMIN KASVUENNUSTEET 2023–2024

Lähde: Tilastokeskus, Labore.

KUVIO 8. RAHOITUS- JA VAKUUTUSTOIMINTA (TOL K), TUOTOKSEN VOLYYMIN KASVUENNUSTEET 2023–2024

Lähde: Tilastokeskus, Labore.

yhä: alan tuotos kasvoi 10,5 prosenttia, ja tehdyt työtunnit kasvoivat 6,4 prosenttia.

Toimialan ennusteet ovat esitetty taulukossa 4. Korjatun ennusteen mukaan tuotoksen volyymi kasvaa 6,6 prosenttia vuonna 2023 ja 5,7 prosenttia vuonna 2024. Arvonlisän kohdalla vastaavat luvut ovat 6,2 prosenttia ja 5,2 prosenttia. Alan kysynnän odotetaan pysyvän vahvana myös tulevaisuudessa, yhteiskuntamme perustuessa jatkuvasti enemmän tiedon hyödyntämiseen sekä teknologiaan. Ala ei myöskään ole erityisen suhdanneherkkä vaan luultavasti pitää pintansa silloinkin kuin muiden alojen yritysillä on haasteita.

RAHOITUS- JA VAKUUTUSTOIMINTA (TOL K)

Rahoitus- ja vakuutustoiminta toimialan tuotoksen volyymi on kasvanut melko tasaisesti 1990-luvun alun lamasta lähtien. Finanssikriisi ei supistanut alaa Suomessa merkittävästi. Alan arvonlisäys on myös kasvanut, mutta sen kasvu on ollut selvästi vaihtelevampaa. Koronakriisin alkaessa rahoitus- ja vakuutustoiminnan tuotoksen volyymi oli kasvanut keskimäärin 2,9 prosenttia vuosina

2016–2019 ja arvonlisäys keskimäärin 0,5 prosenttia vuodessa.

Koronavuonna 2020 rahoitus- ja vakuutustoiminnan tuotos supistui 1,6 prosenttia, ja tehdyt työtunnit vähenivät merkittävästi. Vuonna 2021 ala toipui nopeasti ja kasvoi 11,1 prosenttia. Vuonna 2022 pitkään jatkunut nollakorkojen aika oli ohi ja samanaikaisesti yleinen taloustilanne vaikutti epävarmalta. Seurauksena pankit ja kuluttajat päätyivät uudenlaiseen tilanteeseen. Alan tuotos supistui 3 prosenttia, mutta samanaikaisesti arvonlisä kasvoi voimakkaasti, jopa 9,4 prosenttia. Toimialan lukuja tulkittaessa on hyvä ottaa huomioon, että rahoitusalan tuotos ja arvonlisä vaihtelevat voimakkaasti, ja tuotoksen arvon muutoksen jakaminen arvon ja volyymin muutokseen on haastavaa. Esimerkiksi yksityisen sektorin työn tuottavuutta koskevissa arvioissa rahoitus-

TAULUKKO 4. INFORMAATIO JA VIESTINTÄ, RAHOITUS- JA VAKUUTUSTOIMINTA SEKÄ AMMATILLINEN, TIETEELLINEN JA TEKINEN TOIMINTA (TOL J, K, M)

	Malliennuste (%)			Korjattu ennuste (%)		Malliennusteen tarkkuus	
	2022	2023	2024	2023	2024	Keskivirhe (%-yks.)	Oikeasuuntaisuus (%)
Rahoitus- ja vakuutustoiminta (TOL K)							
Tuotos	-3,0	-0,1	2,0	0,0	-	2,7	67
Tunnit	1,5	2,4	1,2	-	-	3,8	67
Informaatio ja viestintä (TOL J)							
Tuotos	4,6	1,1	2,4	4,8	4,2	3,5	96
Tunnit	4,5	0,6	0,6	2,6	1,6	2,5	72
Televiestintä (TOL 61)							
Tuotos	2,9	-1,2	1,2	4,4	4,0	5,6	80
Tunnit	0,0	-1,9	-1,7	-0,6	-1,0	3,0	70
Tietojenkäsittelypalvelut (TOL 62–63)							
Tuotos	10,5	3,0	3,9	6,6	5,7	3,9	96
Tunnit	6,4	2,8	2,9	6,3	4,8	1,4	91
Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta (TOL M)							
Tuotos	5,5	0,0	0,7	2,0	2,5	3,3	83
Tunnit	2,4	0,5	1,3	1,6	2,4	1,7	84
Arkkitehti- ja insinööripalvelut; tekninen testaus ja analysointi (TOL 71)							
Tuotos	6,4	-1,3	-0,4	1,3	1,9	3,2	75
Tunnit	-1,1	-2,0	-0,8	-0,2	0,9	1,3	96

ja vakuutustoiminta jätetään usein tarkastelun ulkopuolelle arvonlisän voimakkaan vaihtelun vuoksi.

Ennustemallin osuvuus on rahoitus- ja vakuutustoiminta K tuotoksen osalta vain välttävä. Malliennusteen keskimääräinen virhe on 2,7 prosenttiyksikköä. Malli ei myöskään onnistu ennustamaan sitä, kasvaako vai supistuuko tuotos kovinkaan hyvin. Malliennustetta on korjattu hieman tuotoksen osalta. Korjatun ennusteen mukaan (ks. kuvio 8 ja taulukko 4) tuotoksen volyymi kasvaa 0,0 prosenttia vuonna 2023 ja 2,0 prosenttia vuonna 2024. Arvonlisän kohdalla vastaavat luvut ovat 1,6 prosenttia ja 2,1 prosenttia. Korkojen ja korkomarginaalien nousu mahdollistaa alan yrityksille aiempaa kannattavan toiminnan. Korkotason laskeminen ei ole toistaiseksi näköpiirissä. Korkotason nousu on vähentänyt lainausvolyymeja jonkin verran, mikä todennäköisesti vaikuttaa alan tuotokseen kasvua hidastavasti. Esimerkiksi uudet kotitalouksien asuntolainat vähenivät voimakkaasti vuonna 2022 mutta alkuvuonna 2023 ne lähtivät uuteen nousuun. Muissa uusissa lainoissa kehitys on ollut samankaltaista ja yleisön lainakanta on pysynyt vakaana.

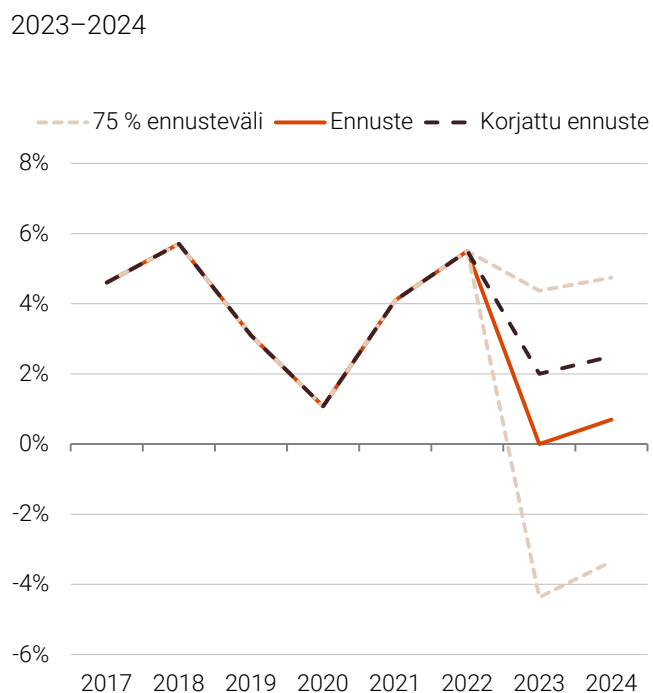
AMMATILLINEN, TIETEELLINEN JA TEKNINEN TOIMINTA (TOL M)

Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta -toimiala koki voimakkaan kasvun ennen finanssikriisiä. 1990-luvun lamassa ala supistui nopeasti kahden peräkkäisen vuoden ajan, mutta sen jälkeen kasvu jatkui vahvana. Finanssikriisin jälkeen kasvu hidastui, kunnes vuonna 2015 ala kääntyi selkeämpään kasvuun. Koronakriisin alkaessa ammatillisen, tieteellisen ja teknisen toiminnan toimialan tuotoksen volyymi oli kasvanut keskimäärin 3,6 prosenttia vuosina 2016–2019 ja arvonlisäys keskimäärin 3,1 prosenttia vuodessa. Vuonna 2019 ala muodosti noin 5,2 prosenttia Suomen arvonlisäyksestä ja 4,4 prosenttia tuotoksesta.

Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta -toimialaan kuuluu useita eri aloja, kuten liikkeenjohdon palvelut, arkkitehti- ja insinööripalvelut, tekninen testaus ja analysoinnit, tieteellinen tutkimus ja kehittäminen, mainostoiminta ja markkinatutkimus, muut erikoistuneet palvelut liike-elämälle sekä eläinlääkäripalvelut. Nämä alat edellyttävät korkeatasoista erikoisosaamista, sillä ne tarjoavat asiakkailleen erikoistunutta tietoa ja taitoa.

Pandemia vaikutti epäsymmetrisesti ammatillisen, tieteellisen ja teknisen toiminnan alan eri alatoimialoihin.

KUVIO 9. AMMATILLINEN, TIETEELLINEN JA TEKNINEN TOIMINTA (TOL M), TUOTOKSEN VOLYYMIN KASVUENNUSTEET 2023–2024

Lähde: Tilastokeskus, Labore.

Kasvuun ylsivät muun muassa liikkeenjohdon palvelut, arkkitehti- ja insinööripalvelut sekä tieteellinen tutkimus ja kehittäminen. Mainostoiminta ja markkinatutkimus sekä muut erikoistuneet palvelut liike-elämälle ja eläinlääkäripalvelut (74–75) supistuivat yli 10 prosenttia. Kokonaisuutena ammatillisen, tieteellisen ja teknisen toiminnan tuotos kasvoi yhden prosentin vuonna 2020, ja tehdyt tunnit kasvoivat kohtalaisesti. Vuonna 2021 ala kasvoi 4,1 prosenttia, ja kasvu jatkui vahvana myös vuonna 2022. Samalla myös alan tehdyt tunnit ovat kasvaneet merkittävästi.

Ennustemallin osuvuus on ammatillisen, tieteellisen ja teknisen toiminnan (toimiala M) tuotoksen osalta tyydyttävä. Malliennusteen keskimääräinen virhe on 3,3 prosenttiyksikköä. Malli onnistuu ennustamaan sitä kasvaako vai supistuuko tuotos kohtalaisesti. Alan mallinnus on haasteellista, koska alatoimialat ovat varsin erilaisia. Malliennustetta on korjattu. Korjatun ennusteen mukaan (ks. kuvio 9 ja taulukko 4) tuotoksen volyymi kasvaa 2,0 prosenttia vuonna 2023 ja 2,5 prosenttia vuonna 2024. Arvonlisän kohdalla vastaavat luvut ovat 1,7 prosenttia ja 2,1 prosenttia. Muiden toimialojen supistuminen tai hidastus kasvua vaikuttaa välillisesti toimialaan kasvua hidastavasti.

tavasti. Toisaalta julkiset panostukset t&k-toimintaan, kuten kuluvan vuoden alussa voimaan astunut laki, joka mahdollistaa yrityksille lisävähennyksen tekemisen t&k-toiminnan kuluista, voivat vauhdittaa alaa.

ARKKITEHTI- JA INSINÖÖRIPALVELUT; TEKNINEN TESTAUS JA ANALYSOINTI (TOL 71)

Arkkitehti- ja insinööripalvelut ja tekninen testaus ja analysointi-toimiala kärsi melko paljon sekä 1990-luvun laman aikana että finanssikriisissä. Vaikka ala toipuikin nopeasti molemmista kriiseistä, ala saavutti vuoden 2008 tuotoksen tason vasta vuonna 2018. Tuotoksen volyyymi kasvoi ennen koronakriisiä keskimäärin 3,2 prosenttia vuodessa vuosina 2016–2019 ja arvonlisäys keskimäärin 3,9 prosenttia vuodessa. Vuonna 2019 ala muodosti noin 35 prosenttia ammatillisen, tieteellisen ja teknisen toiminnan toimialan tuotoksesta ja 34 prosenttia sen työllisistä, mikä tekee siitä suurimman ala-toimialan kyseisellä toimialalla.

Vuonna 2020 alan tuotos kasvoi 1,9 prosenttia ja tehdyt työtunnit kasvoivat suunnilleen samassa tahdissa. Vuonna 2021 ala supistui 0,9 prosenttia, mutta toipuminen oli nopeaa ja vuonna 2022 ala kasvoi 6,4 prosenttia.

Toimialan ennusteet on esitetty taulukossa 4. Ennustetta on korjattu vastaamaan paremmin päätoimialan M kehitystä. Malliennusteen mukaan tuotoksen volyyymi kasvaa 1,3 prosenttia vuonna 2023 ja 1,9 prosenttia vuonna 2024. Arvonlisän kohdalla vastaavat luvut ovat 0,6 prosenttia ja 1,2 prosenttia. Rakennusalan ahdinko vaimentaa toimialan kasvua välillisesti. Alkuvuonna 2023 alan liikevaihdon kehitys on ollut heikkoa. ■

LISÄTIETOJA

VEERA NIPPALA
tutkija

050 407 6258
veera.nippala@labore.fi

www.labore.fi

LIITETAULUKKO 1. ENNUSTEET ARVONLISÄYKSELLE TOIMIALOITTAIN

	2022 (%)	2023 (%)	2024 (%)	Keskivirhe (%-yks.)	Oikeasuuntaisuus (%)
Elintarviketeollisuus (TOL 10–12)	4,3	-0,4	0,0	3,4	70
Tekstiiliteollisuus (TOL 13–15)	-2,7	-2,7	-2,4	2,7	61
Metsäteollisuus (TOL 16–17)	-18,4	-4,6	0,5	3,5	90
Kemianteollisuus (TOL 19–22)	-10,8	-1,1	-0,3	4,6	80
Metalliteollisuus (TOL 24–33 pl. 26–27)	4,0	1,6	0,2	2,0	81
Sähkö- ja elektroniikkateollisuus (TOL 26–27)	6,4	1,1	1,4	8,5	78
Teollisuus (TOL C)	-1,5	-1,5	0,2	2,5	75
Rakentaminen (TOL F)	4,6	-1,7	0,0	3,5	83
Kauppa (TOL G)	-5,2	-2,0	1,0	2,1	96
Kuljetus ja varastointi (TOL H)	4,8	-1,3	0,2	1,9	78
Majoitus- ja ravitsemistoiminta (TOL I)	4,6	4,5	4,0	3,1	80
Informaatio ja viestintä (TOL J)	32,5	2,4	2,8	2,4	87
Rahoitus- ja vakuutustoiminta (TOL K)	9,4	0,0	2,1	3,2	75
Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta (TOL M)	3,2	1,7	2,1	1,6	83
Hallinto- ja tukipalvelutoiminta (TOL N)	6,3	2,4	1,2	1,7	96
Tukkukauppa (TOL 46)	-5,7	-2,7	0,6	2,7	84
Vähittäiskauppa (TOL 47)	-3,7	-1,3	1,1	3,0	91
Maa- ja rautatieliikenne (TOL 49)	5,0	-1,1	-0,3	1,8	70
Televiestintä (TOL 61)	2,7	6,4	6,2	5,4	83
Tietojenkäsittelypalvelut (TOL 62–63)	10,7	6,2	5,2	3,2	93
Arkkitehti- ja insinööripalvelut; tekni- nen testaus ja analysointi (TOL 71)	6,3	0,6	1,2	2,9	90
Turvallisuus, vartiointi ja etsiväpalvelut (TOL 80)	-0,6	-2,2	0,4	2,3	78
Kiinteistön- ja maisemanhoito (TOL 81)	-0,7	0,6	1,0	1,3	86

LIITETAULUKKO 2. ENNUSTEET TYÖLLISILLE TOIMIALOITTAIN

	2022 (%)	2023 (%)	2024 (%)	Keskivirhe (%-yks.)	Oikeasuuntaisuus (%)
Elintarviketeollisuus (TOL 10–12)	0,5	-1,1	-0,5	0,8	87
Tekstiiliteollisuus (TOL 13–15)	0,0	-3,9	-3,7	1,6	86
Metsäteollisuus (TOL 16–17)	0,5	-2,5	-1,4	1,0	81
Kemianteollisuus (TOL 19–22)	3,3	-0,4	0,0	1,1	75
Metalliteollisuus (TOL 24–33 pl. 26–27)	1,8	0,7	0,1	0,7	96
Sähkö- ja elektroniikkateollisuus (TOL 26–27)	4,6	-0,3	-0,2	1,0	99
Teollisuus (TOL C)	1,8	-1,0	-0,9	0,6	96
Rakentaminen (TOL F)	-0,4	-2,4	-0,3	1,4	90
Kauppa (TOL G)	2,0	-3,0	-1,2	1,0	91
Kuljetus ja varastointi (TOL H)	2,1	-0,3	0,2	0,7	87
Majoitus- ja ravitsemistoiminta (TOL I)	11,1	-1,5	-1,0	1,1	90
Informaatio ja viestintä (TOL J)	4,9	2,8	1,9	0,6	91
Rahoitus- ja vakuutustoiminta (TOL K)	2,3	1,7	0,8	1,7	78
Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta (TOL M)	2,4	2,1	2,8	1,1	96
Hallinto- ja tukipalvelutoiminta (TOL N)	8,3	3,0	1,9	1,2	100
Tukkukauppa (TOL 46)	0,0	-0,8	-0,6	1,0	84
Vähittäiskauppa (TOL 47)	2,7	-1,8	-1,2	0,9	87
Maa- ja rautatieliikenne (TOL 49)	1,9	-0,1	0,4	0,9	90
Televiestintä (TOL 61)	-0,8	-0,4	-1,2	0,9	99
Tietojenkäsittelypalvelut (TOL 62–63)	6,8	6,9	5,4	1,3	100
Arkkitehti- ja insinööripalvelut; tekni- nen testaus ja analysointi (TOL 71)	-0,7	0,3	1,3	1,3	96
Turvallisuus, vartiointi ja etsiväpalvelut (TOL 80)	-0,7	-2,0	0,5	0,9	96
Kiinteistön- ja maisemanhoito (TOL 81)	0,7	0,7	1,0	1,1	81

Mistä toimialojen palkkojen kasvu muodostuu?

Seuraavassa tarkastellaan palkkojen kehitystä eri toimialoilla ja eri tekijöiden vaikutusta palkkakehitykseen Kauhasen ja Malirannan (2019) kehittämällä menetelmällä. Tarkastelussa palkkojen kasvu jaetaan samassa työpaikassa ja samassa työtehtävässä jatkavien työntekijöiden palkkojen kasvuun sekä työpaikkarakenteiden ja työntekijärakenteen muutosten vaikutuksiin. Nämä ns. hajotelmat kertovat palkkojen kasvun osatekijöistä kullakin toimialalla ja antavat merkkejä mahdollisesta luovasta tuhosta alalla sekä suhdannevaihtelun vaikutuksista palkan osatekijöihin.

Laskelmissa käytetään Elinkeinoelämän keskusliiton (EK) kokoamaa palkka-aineistoa vuosille 2013–2022. Aineisto on työntekijät ja työnantajat yhdistävä paneeli, joten työntekijöiden liikkeitä muun muassa yrityksestä tai tehtävästä toiseen sekä yritysten ja työtehtävien liikkeitä on mahdollista seurata. Aineisto perustuu EK:n jäsenilleen tekemään kyselyyn, joka on pakollinen muille paitsi pienimmille jäsenyrityksille. Aineistossa on joka vuosi noin 600 000 havaintoa. Kojoamisen menetelmän vuoksi EK:n aineisto kattaa vain osan Tilastokeskuksen vastaavasta palkkarakennetilastosta, joten EK:n palkka-aineistolla laskettu palkkojen kasvu eroaa jonkin verran Tilastokeskuksen ansiotasoindeksistä yrityssectorille. Kuviossa 1 verrataan palkkojen kasvuastetta EK:n palkka-aineistodatassa Tilastokeskuksen ansiotasoindeksiin ja säännöllisten ansioiden indeksin muutoksiin kaikilla toimialoilla yhteensä.

Palkka on määritelty säännöllisiksi tuntiansioiksi, jotka on laskettu jakamalla säännölliset kuukausiansiot työtunneilla. Säännöllisiin ansioihin eivät kuulu muun muassa kertaerät tai ylityökorotukset. Palkkojen suhteelliset muutokset on laskettu relevantissa suomalaisessa tutkimuksessa (mm. Böckerman ja Maliranta 2007; Koski ym. 2023) yleisesti käytetyllä ja

Kuva: Markus Distelrath, Pixabay.

esimerkiksi Davis ja Haltiwanger (1992) käyttämällä kaavalla:

$$\frac{(A_t - A_{t-1})}{(A_t + A_{t-1}) / 2}$$

Kaikkia toimialoja koskevissa laskelmissa ja kuvaajissa ovat mukana kaikki EK:n palkka-aineistoon sisältyvät toimialat pois lukien julkinen sektori O. Mukana on siis myös toimialoja, jotka eivät ole mukana toimialakohtaisessa tarkastelussa.

PALKKATASON MUUTOKSEN HAJOTELMA

Kauhanen ja Maliranta (2019) jakavat keskipalkkojen muutoksen kolmeen eri osatekijään:

*Keskipalkkojen muutos =
jatkajien palkanmuutos +
työntekijärakenteiden muutoksen vaikutus +
työpaikkarakenteiden muutoksen vaikutus*

Jatkajat työskentelivät peräkkäisinä vuosina samoissa työpaikoissa ja samoissa työtehtävissä. Heidän palkko-

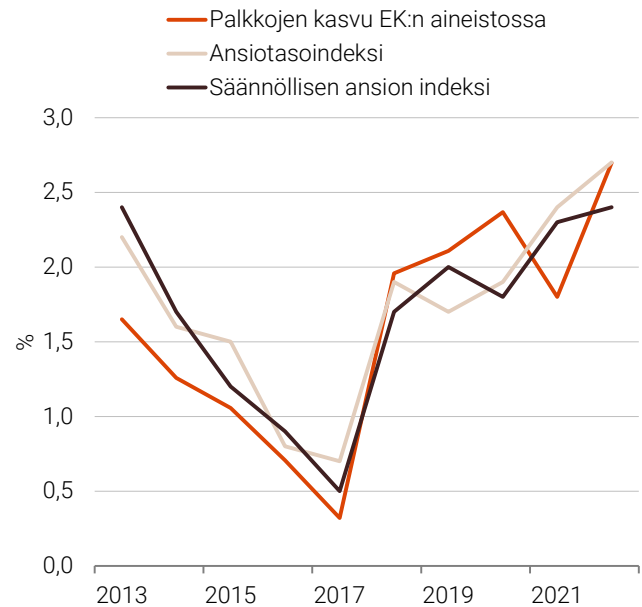
jensa kasvua voidaan mitata johdonmukaisesti tavanomaisin keinoin. Kauhanen ja Maliranta (2019) havaitsivat tutkimuksessaan, että jatkajien palkat kehittyvät tavallisesti keskiarvoa suotuisammin. Yksi syy tähän on jatkajien suurempi työkokemus; jälkimmäisenä vuotena samassa työtehtävässä jatkavalla työntekijällä on työtehtävässään vuosi enemmän kokemusta kuin edellisellä. Jatkajien palkat kehittyvät myös myötäsyklisesti, eli matalasuhteessa työttömyyden ollessa suurempaa jatkajien palkat kasvavat hitaammin kuin korkeasuhteessa.

Työntekijärakenteiden muutos vaikuttaa palkkoihin työntekijäjoukon muutosten, kuten työmarkkinoille siirtymisen ja eläköitymisen, kautta. Vaikutus palkkoihin on Kauhasen ja Malirannan (2019) mukaan tyypillisesti negatiivinen, koska eläköitymisen kautta yrityksistä poistuu korkeapalkkaisia työntekijöitä ja uudet palkatut työntekijät aloittavat matalammista palkoista. Vaikutuksen suuruus vaihtelee syklisesti. Työntekijärakenteen muutoksen vaikutukset ovat Kauhasen ja Malirannan (2019) mukaan tyypillisesti vastasyklisiä eli korkeasuhteessa tämän komponentin vaikutus on erityisen negatiivinen, koska hyvinä aikoina matalapalkkaisia ”tulijoita” palkataan enemmän. Toisaalta korkeapalkkaisia ”poistujia” on hyvinä aikoina vähemmän.

Työpaikkarakenteen muutoksen vaikutus sisältää palkanmuutokset, jotka seuraavat yksittäisten työntekijöiden yritysten ja työtehtävien vaihtamisesta sekä toimialan yritys- ja tehtävärakenteiden muutoksesta. Työpaikkarakenteen muutosten vaikutus palkkoihin on tyypillisesti positiivinen, mikä Kauhasen ja Malirannan (2019) mukaan kertoo luovasta tuhosta: korkean tuottavuuden yritykset ja työtehtävät kasvattavat osuuttaan tehdyistä työtunneista ja tuhoutuvat työpaikat ovat tavallisesti pienipalkkaisia työpaikkoja matalan tuottavuuden yrityksissä. Toisaalta myös uudet yritykset ovat tavallisesti aluksi matalamman tuottavuuden yrityksiä (Hyytinen ja Maliranta 2011, 2013), joten uusien yritysten tulolla markkinoille on pieni negatiivinen vaikutus palkkoihin. Myös työpaikkarakenteiden muutoksen vaikutukset vaihtelevat vastasyklisesti, sillä matalasuhteessa matalan palkkatason työpaikkoja tuhoutuu erityisen nopeaan tahtiin.

Kuvio 2 esittää keskipalkan muutoksen hajotelman vuosille 2013–2022 kaikilla toimialoilla yhteensä. Se siis kuvaa edellä esiteltyjen komponenttien vaikutusta keskipalkan muutokseen. Havaitsemme ensinnäkin, että kaikkien työntekijöiden palkkojen kasvu oli varsin

KUVIO 1. PALKKOJEN KASVU EK:N AINEISTOISSA SEKÄ ANSIOTASOINDEKSIIN JA SÄÄNNÖLLISEN ANSION INDEKSIIN MUUTOS, KAIKKI TOIMIALAT 2013–2022

Lähde: Tilastokeskus, omat laskelmat EK:n palkka-aineistosta.

hidasta vuosina 2013–2017. Tämän jälkeen palkkojen kasvuvauhti kiihtyi jälleen.

Jatkajien vaikutus palkan muutokseen on selkeästi suurin ja aina positiivinen. Työntekijärakenteiden muutoksen vaikutus on odotetusti negatiivinen. Havaitsemme tämän vaikutuksen olevan erityisen negatiivinen korkeasuhdannevuosina 2017–2022, mikä tukee Kauhasen ja Malirannan (2019) huomiota vaikutuksen vastasyklisyydestä. Työpaikkarakenteiden muutoksen vaikutus on vaihtelevasti joko hieman positiivinen tai hieman negatiivinen. Kauhasen ja Malirannan (2019) havainnot positiivisesta vaikutuksesta ja erityisen positiivisesta vaikutuksesta matalasuhteessa eivät siis täysin päde aineistossamme. Toisaalta havainto työpaikka- ja työntekijärakenteen negatiivisesta nettovaikutuksesta pätee.

TOIMIALAKOHTAISET HAJOTELMAT

Kuvio 3 esittää keskipalkan muutoksen hajotelman vuosille 2013–2022 tehdasteollisuudessa (toimiala C). Teollisuudessa palkkojen kasvu oli hidasta vuosien 2013 ja 2017 välillä. Aineistossamme teollisuuden palkat jopa supistuivat hieman vuonna 2017. Vuoden 2017 jälkeen

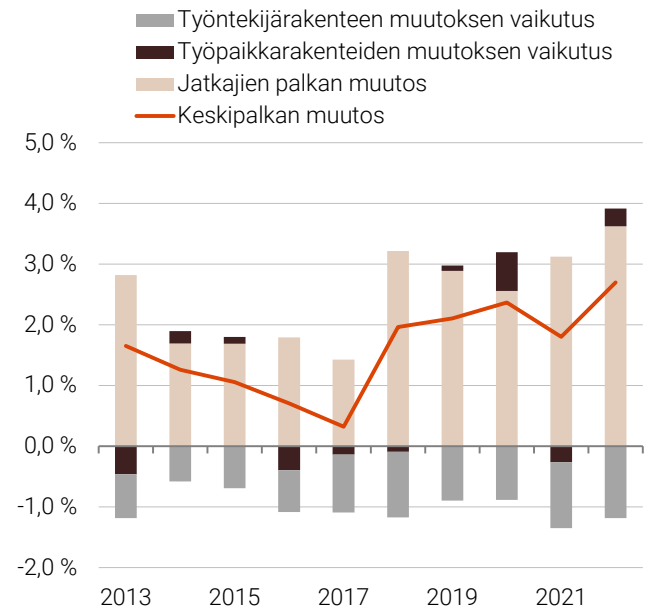
palkkojen kasvu nopeutui jälleen. Toimialan palkkakehitys on kokoluokaltaan hyvin kaikkien toimialojen keskiarvoa vastaavaa.

Jatkajien palkan muutoksella on suurin vaikutus palkkojen muutokseen. Tämä vaikutus on aina positiivinen. Työntekijärakenteen ja työpaikkarakenteen muutosten nettovaikutus on negatiivinen. Vuosina 2016 ja 2017 tämä vaikutus kumoo ja ylittää jatkajien positiivisen vaikutuksen, ja seurauksena palkat eivät kasva lainkaan vuonna 2016 ja vuonna 2017 ne jopa supistuvat.

Kuvio 4 esittää keskipalkan muutoksen hajotelman vuosille 2013–2022 rakennusalalla. Palkkojen kasvu rakennusalalla on ollut hieman nopeampaa kuin yksityisellä sektorilla keskimäärin. Vuosien 2013 ja 2022 välillä palkkojen kasvu on ollut melko vakaata, paitsi vuonna 2017 jolloin palkat aineistossamme eivät kasvaneet lainkaan. Jatkajien palkkojen muutoksilla on suuri ja positiivinen vaikutus keskipalkan kasvuun, työntekijärakenteiden muutoksen vaikutus on negatiivinen ja työpaikkarakenteiden muutoksen vaikutus lähes aina positiivinen, aivan kuten Kauhanen ja Maliranta (2019) ennakoivat.

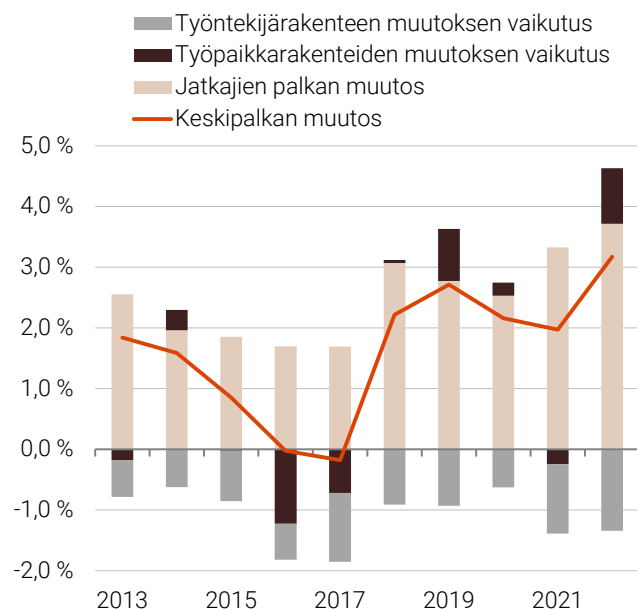
Kuvio 5 esittää keskipalkan muutoksen hajotelman vuosille 2013–2022 kaupan alalla. Palkkojen kasvu

KUVIO 2. KESKIPALKKAN MUUTOKSEN OSATEKIJÄT, KAIKKI TOIMIALAT 2013–2022

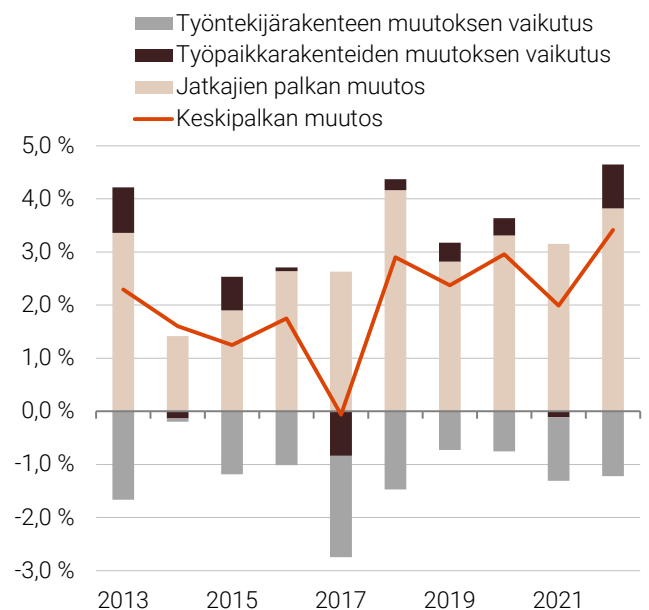
Lähde: Omat laskelmat EK:n palkka-aineistosta.

KUVIO 3. KESKIPALKKAN MUUTOKSEN OSATEKIJÄT, TEHDASTEOLLISUUS (TOL C) 2013–2022

Lähde: Omat laskelmat EK:n palkka-aineistosta.

KUVIO 4. KESKIPALKKAN MUUTOKSEN OSATEKIJÄT, RAKENTAMINEN (TOL F) 2013–2022

Lähde: Omat laskelmat EK:n palkka-aineistosta.

kaupan alalla oli keskimääräistä nopeampaa vuosina 2013–2018, mutta jonkin verran keskimääräistä hitaampaa sen jälkeen. Palkkojen kasvu on ollut kohtalaisen tasaista, vaihdellen pääosin noin 1 prosentin ja 2 prosentin välillä.

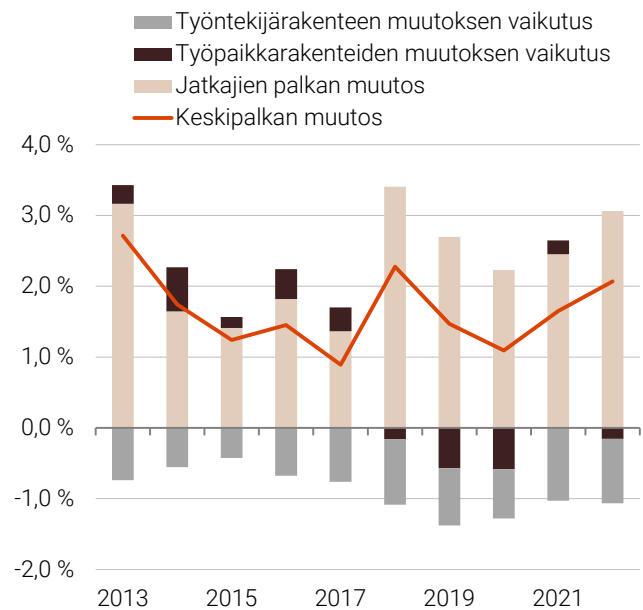
Kuten tavallista, jatkajien palkkojen muutoksilla on suuri positiivinen vaikutus keskimääräiseen palkkojen kasvuun ja työntekijärakenteen muutokset vaikuttavat negatiivisesti. Työpaikkarakenteiden muutos vaikutti oletetulla tavalla positiivisesti vuosina 2013–2017, mutta sen jälkeen negatiivisesti. Tämä voisi viitata siihen, että poistuneet yritykset eivät välttämättä tällä toimialalla olleetkaan matalapalkkaisia yrityksiä. Toisaalta voi olla, että negatiivinen vaikutus on seurausta muista syistä, kuten uusien, mahdollisesti keskimääräistä matalapalkkaisempien yritysten markkinoille tulosta. Yleisesti palkkaerot kaupan alan yrityksissä eivät välttämättä ole kovin suuria, koska työehtosopimusten mukaisilla minimipalkoilla on suuri merkitys alan yrityksissä. Tämän vuoksi poistuvien ja syntyvien yritysten palkkataso voi kertoa niiden tuottavuudesta vähemmän kuin muilla toimialoilla.

Kuvio 6 esittää keskipalkan muutoksen hajotelman vuosille 2013–2022 kuljetuksen ja varastoinnin toimialalla (toimiala H). Tällä toimialalla palkat supistuivat aineistossamme vuonna 2015, mutta muina vuosina palkat ovat kasvaneet melko vakaata tahtia. Kasvuvahti on ollut vuodesta riippuen välillä nopeampaa ja välillä hitaampaa, kuin yksityisen sektorin toimialojen keskimääräinen palkkojen kasvu, mutta viimeiset kolme vuotta kasvu toimialalla H on ollut keskiarvoa hitaampaa.

Jatkajien palkkojen muutoksen vaikutus on totuttuun tapaan positiivinen ja useimmiten muita vaikutuksia suurempi. Toimialalla H työpaikkarakenteiden muutoksen vaikutukset korostuvat muita toimialoja enemmän, ja vaikutukset ovat usein suurempia kuin työntekijärakenteen muutokset.

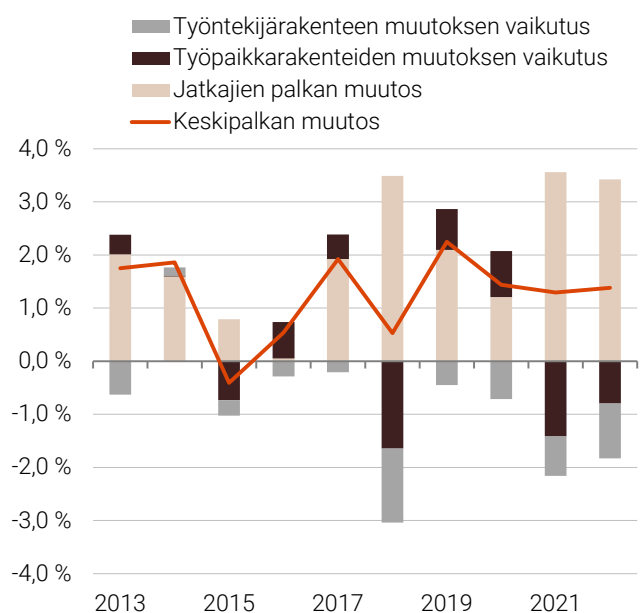
Kuvio 7 esittää keskipalkan muutoksen hajotelman vuosille 2013–2022 majoitus- ja ravitsemistoiminnan alalla. Alan palkat ovat kehittyneet pääosin hieman keskiarvoa suotuisammin, mutta joinakin vuosina myös jonkin verran keskiarvoa huonommin. Alan palkat kasvoivat tarkasteluajanjaksona kohtalaista tahtia, joitakin poikkeuksellisia vuosia lukuun ottamatta. Aineistossamme alan palkat supistuivat hieman vuosina 2017 ja 2021. Tällöin jatkajien palkat kasvoivat vain vähän, ja työntekijä- ja työpaikkarakenteiden muutokset vetivät

KUVIO 5. KESKIPALKKAN MUUTOKSEN OSATEKIJÄT, KAUPPA (TOL G)
2013–2022

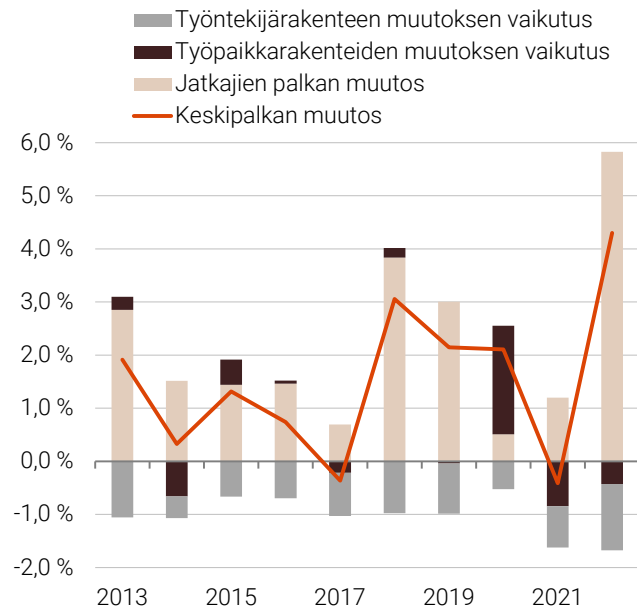
Lähde: Omat laskelmat EK:n palkka-aineistosta.

KUVIO 6. KESKIPALKKAN MUUTOKSEN OSATEKIJÄT, KULJETUS JA VARASTOINTI (TOL H)
2013–2022

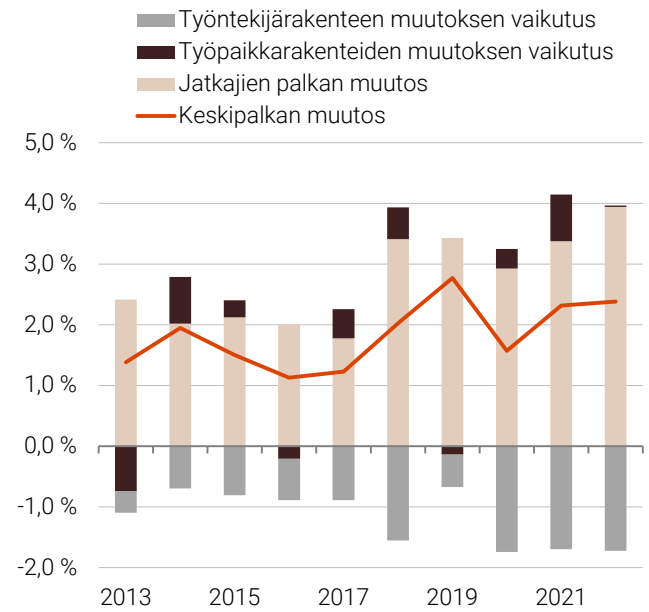
Lähde: Omat laskelmat EK:n palkka-aineistosta.

KUVIO 7. KESKIPALKKAN MUUTOKSEN OSATEKIJÄT, MAJOITUS- JA RAVITSEMISTOIMINTA (TOL I) 2013–2022

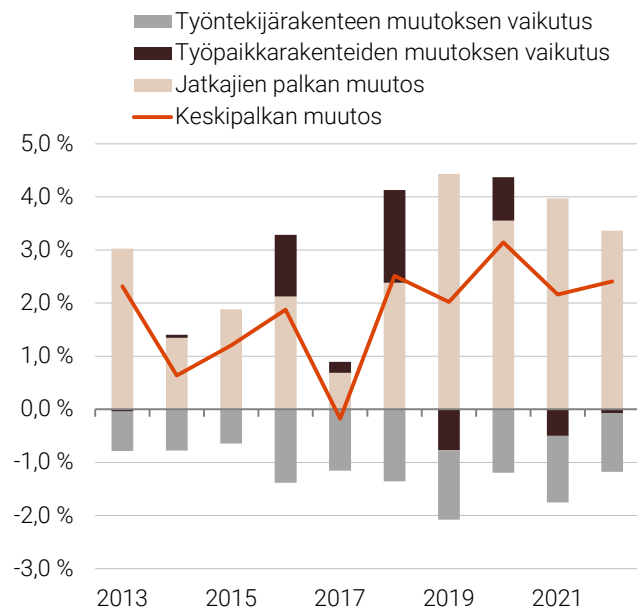
Lähde: Omat laskelmat EK:n palkka-aineistosta.

KUVIO 8. KESKIPALKKAN MUUTOKSEN OSATEKIJÄT, INFORMAATIO JA VIESTINTÄ (TOL J) 2013–2022

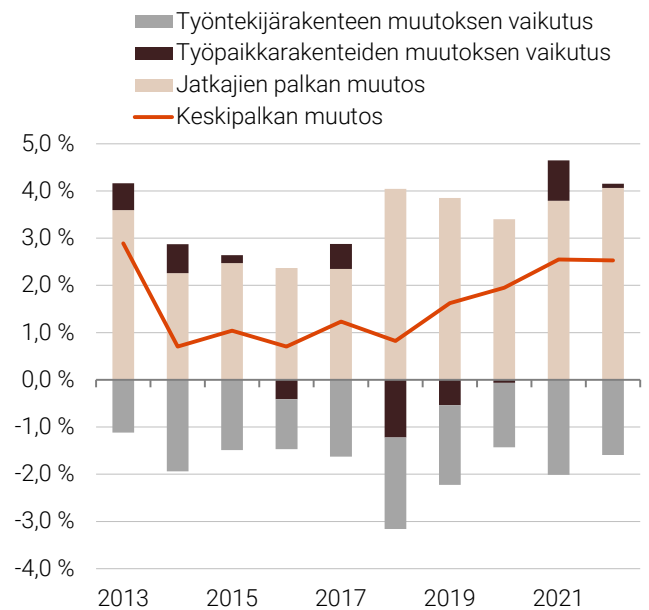
Lähde: Omat laskelmat EK:n palkka-aineistosta.

KUVIO 9. KESKIPALKKAN MUUTOKSEN OSATEKIJÄT, RAHOITUS- JA VAKUUTUSTOIMINTA (TOL K) 2013–2022

Lähde: Omat laskelmat EK:n palkka-aineistosta.

KUVIO 10. KESKIPALKKAN MUUTOKSEN OSATEKIJÄT, AMMATILLINEN, TIETEELLINEN JA TEKNINEN TOIMINTA (TOL M) 2013–2022

Lähde: Omat laskelmat EK:n palkka-aineistosta.

palkkoja alaspäin. Myös vuosi 2020 oli tällä toimialalla poikkeuksellinen. Tällöin monia pienempiä palkkoja maksavia pienempiä toimijoita poistui alalta tai niiden työtunnit vähenivät merkittävästi koronapandemian aiheuttamien sulkujen vuoksi. Kun suurempien ja suurempia palkkoja maksavien yritysten osuus tehdyistä työtunneista kasvoi, nämä työpaikkarakenteiden muutokset johtivat siihen, että alan palkkataso kasvoi. Koronapandemian vaikutukset näkyvät myös vuonna 2021 palkkojen hetkellisenä supistumisena ja vuonna 2022 palkkojen nopeana kasvuna, kun koronapandemiasta palaututtiin.

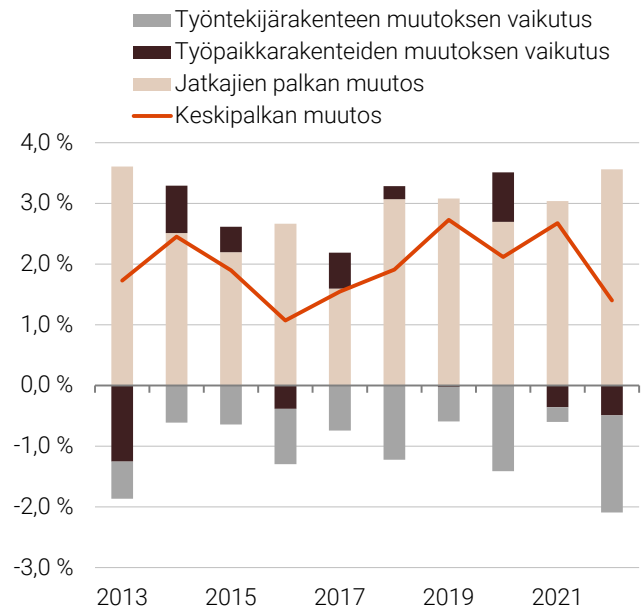
Kuvio 8 esittää keskipalkan muutoksen hajotelman vuosille 2013–2022 informaatio- ja viestintä- toimialalla. Kuten tavallista, selvästi suurin osa palkkojen kasvusta on peräisin jatkajien palkkojen kasvusta. Tällä toimialalla kaikki komponentit käyttäytyvät pääosin siten kuin Kauhanen ja Maliranta (2019) ennakoivat: työpaikkarakenteiden muutoksen vaikutus on pieni ja positiivinen ja työntekijärakenteen suurempi ja negatiivinen. Alan keskipalkka on kasvanut vakaasti tarkasteluajana, ja palkan kasvu on pääosin ollut kaikkien toimialojen keskimääräistä palkkojen kasvua nopeampaa.

Kuvio 9 esittää keskipalkan muutoksen hajotelman vuosille 2013–2022 rahoitus- ja vakuutusalaalla. Odotetusti suurin osa alan palkkojen kasvusta on peräisin jatkajien palkkojen kasvusta ja työntekijärakenteen muutos vaikuttaa negatiivisesti. Työpaikkarakenteiden muutosten vaikutus on useimmiten positiivinen ja toisinaan jopa varsin merkittävä. Alan palkkojen kasvu oli melko vakaata vuosina 2013–2016 ja jälleen 2018–2022. Jälkimmäisellä periodilla kasvutahti oli aiempaa hieman nopeampaa. Toimialojen keskiarvoon verrattuna rahoitus- ja vakuutusalan palkat kasvoivat toisinaan hieman nopeammin ja toisinaan hieman hitaammin.

Kuvio 10 esittää keskipalkan muutoksen hajotelman vuosille 2013–2022 ammatillisen, tieteellisen ja teknisen toiminnan alalla. Jälleen suurin osa alan palkkojen kasvusta johtuu jatkajien palkkojen kasvusta. Tällä toimialalla työntekijärakenteen negatiivinen vaikutus on varsin merkittävä, joten palkkojen kasvu on jonkin verran keskimääräistä hitaampaa. Alan palkat kasvoivat tasaista, noin 1 prosentin, vuosivauhtia vuosina 2014–2018. Vuoden 2018 jälkeen palkkojen kasvu on ollut vuosia 2014–2018 nopeampaa.

Kuvio 11 esittää keskipalkan muutoksen hajotelman vuosille 2013–2022 hallinto- ja tukipalvelutoiminnan alalla. Totuttuun tapaan jatkajien palkkojen kasvun

KUVIO 11. KESKIPALKKAN MUUTOKSEN OSATEKIJÄT, HALLINTO- JA TUKIPALVELUTOIMINTA (TOL N) 2013–2022

Lähde: Omat laskelmat EK:n palkka-aineistosta.

vaikutus keskipalkan kasvuun on merkittävin ja aina positiivinen. Työntekijärakenteiden muutoksella on tavalliseen tapaan negatiivinen vaikutus, joka on melko merkittävä. Työpaikkarakenteiden muutoksen vaikutus on toisinaan negatiivinen, mutta useimmiten positiivinen. Tällä toimialalla työpaikkarakenteiden muutoksen vaikutus on jonkin verran suurempi verrattuna muihin toimialoihin. Tarkasteluajanjaksolla palkkojen kasvuvauhdissa ei ole havaittavissa trendejä, vaan palkat ovat kasvaneet melko vakaasti. Alan palkkojen kasvu on suurimman osan ajasta ollut keskimääräistä palkkojen kasvua nopeampaa. ■

KIRJALLISUUS

Böckerman, P. & Maliranta, M. (2007), The micro-level dynamics of regional productivity growth: the source of divergence in Finland, **Regional Science and Urban Economics**, 37(2), 165–182.

Davis, S. J. & Haltiwanger, J. (1992), Gross job creation, gross job destruction, and employment reallocation, **The Quarterly Journal of Economics**, 107(3), 819–863.

Fornaro, P. & Maliranta, M. (2022), Liukumat suomalaisen palkanmuodostuksen joustotekijänä, **Kansantaloudellinen aikakauskirja**, 118(3).

Hyytinen, A. & Maliranta, M. (2011), Firm Lifecycles and External Restructuring, **Eta Discussion Papers 1253**.

Hyytinen, A. & Maliranta, M. (2013), Firm lifecycles and evolution of industry productivity, **Research Policy**, 42(5), 1080–1098.

Kauhanen, A. & Maliranta, M. (2019), The Roles of Job and Worker Restructuring in Aggregate Wage Growth Dynamics 1, **Review of Income and Wealth**, 65(1), 99–118.

Koski, H., Maliranta, M., Fornaro, P., Juuti, T., Kiema, I. & Pajarinen, M. (2023), Yritysten tuottavuuserot ja tuottavuuden eturintama, **Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2023:42**.

LISÄTIETOJA**VEERA NIPPALA**

tutkija

050 407 6258

veera.nippala@labore.fi

www.labore.fi

Paraneeko palkka työtä vaihtamalla?

Tilastokeskuksen ansiotasoindeksien tiedot työntekijöiden palkkojen kehityksestä ovat hyödyllisiä, mutta ne eivät kerro koko tarinaa palkoista. Palkat kehittyvät eri tavalla paitsi eri toimialoilla myös erilaisilla työntekijäryhmillä. Seuraavassa jaamme työntekijät samassa työtehtävässä ja saman työnantajan palveluksessa jatkaviin työntekijöihin, työnantajaa vaihtaneisiin työntekijöihin ja työtehtävää muttei työnantajaa vaihtaneisiin työntekijöihin, ja tarkastelemme näiden eri ryhmien palkkojen kehitystä. Vertailujen avulla näemme, paranevatko eri toimialojen työntekijöiden palkat työnantajaa tai työtehtävää vaihtamalla. Tarkastelusta myös selviää, kumpi muutos on työntekijälle kannattavampi.

Laskelmissa käytetään Elinkeinoelämän keskusliiton (EK) kokoamaa palkka-aineistoa vuosille 2013–2022. Aineisto esitellään tarkemmin tämän toimialaennusteen erillistekstissä **Mistä toimialojen palkkojen kasvu muodostuu?** Palkka on määritelty säännölliseksi tuntiansioiksi, ilman muun muassa kertaeriä tai ylityökorotuksia. Palkkojen suhteelliset muutokset on laskettu relevantissa suomalaisessa tutkimuksessa (mm. Böckerman ja Maliranta 2007; Koski ym. 2023) yleisesti käytetyllä kaavalla, joka esitellään tarkemmin edellä mainitussa erillistekstissä.

Kaikkia toimialoja koskevissa kuvaajissa ja laskelmissa ovat mukana kaikki EK:n palkka-aineistoon sisältyvät toimialat pois lukien julkinen sektori O. Mukana on siis myös toimialoja, jotka eivät ole mukana toimialakohtaisessa tarkastelussa.

JATKAJIEN JA VAIHTAJIEN OSUDET VAIHTELEVAT TOIMIALOITTAIN

Yksityisellä sektorilla työskentelevät jaetaan analyysissä kolmeen ryhmään: 1) jatkajiin, 2) tehtävän vaihtajiin ja 3) työnantajan vaihtajiin Malirannan (2023) mukaisesti.

Jatkajia, jotka työskentelevät peräkkäisinä vuosina samassa yrityksessä sekä samassa työtehtävässä, on suurin osa aineiston työntekijöistä. Vuonna 2022 aineistomme työntekijöistä 65 prosenttia oli jatkajia. Korkean

Kuva: Mario Hofer, Pixabay.

osuutensa lisäksi jatkajat ovat kiinnostava ryhmä siitä syystä, että useimmiten palkkojen sopimuskorotukset koskevat juuri jatkajia, sillä jos työntekijä vaihtaa työnantajaa tai työtehtävää, hänen palkkansa muutosta määrittävät monet muutkin asiat kuin alan sopimuskorotukset.

Tehtävän vaihtajat määritellään työntekijöiksi, jotka peräkkäisinä vuosina työskentelevät samassa yrityksessä mutta eri työtehtävässä. Vuonna 2022 aineistomme työntekijöistä 7,7 prosenttia oli työtehtävän vaihtajia.

Työnantajan vaihtajat määritellään työntekijöiksi, jotka työskentelevät peräkkäisinä vuosina eri yrityksissä, mutta työskentelevät molempina vuosina yksityisellä yrityssectorilla. Työnantajan vaihtajan edellinen työnantaja voi olla toiminut samalla tai eri toimialalla. Vuonna 2022 aineistomme työntekijöistä 4,3 prosenttia kuului ryhmään ”työnantajan vaihtajat”.

Lisäksi palkka-aineistossa on tulevia ja poistuvia työntekijöitä. Tulevat työntekijät siirtyvät työmarkkinoiden ulkopuolelta tai työttömyydestä työmarkkinoille tai muulta sektorilta yrityssectorille. On myös mahdollista, että tulijat tulevat sellaisista yrityksistä, jotka eivät ole EK:n jäseniä tai kokonsa vuoksi eivät ole mukana palkka-aineistossa. Tällaiset työntekijät eivät siis olleet mukana palkka-aineistossa edellisenä vuonna, mutta ovat sitä kuluvana vuon-

na. Vuonna 2002 palkka-aineistoimme työntekijöistä 22,7 prosenttia oli uusia työntekijöitä. Uusien tulijoiden palkat ovat tavallisesti keskiarvoa matalampia. Tämä on yksi syy sille, että kansantalouden keskipalkat voivat kasvaa hitaammin kuin palkat työntekijätasolla.

Poistuvat työntekijät tekevät päinvastaisen liikkeen kuin tulijat: he ovat palkka-aineistossa edellisenä vuonna mutta sitten poistuvat työmarkkinoiden ulkopuolelle, työttömyyteen, yritys sektorin ulkopuolelle tai aineiston ulkopuoliseen yritykseen. Tuleville ja poistuville työntekijöille ei ole mahdollista laskea palkkojen muutosta, joten ryhmät eivät ole mukana seuraavassa palkkojen kehityksen analyysissä.

Taulukossa 1 on esitetty kunkin toimialan työntekijöiden jakautuminen työntekijäryhmiin aineistossamme vuosina 2013–2022. Luvut kertovat, kuinka suuri osuus toimialan työntekijöistä keskimäärin kuului kyseiseen työntekijäryhmään vuosittain. Jatkaajat ovat selvästi suurin työntekijäryhmä, sillä jokaisella toimialalla vähintään noin puolet työntekijöistä oli keskimäärin jatkaajia. Tulijat olivat seuraavaksi suurin ryhmä ja vaihtajia oli melko vähän. Uusien tulokkaiden suurelta näyttävää määrää selittää osittain se, että työvoiman ulkopuolelta tulijoiden lisäksi myös muilta sektoreilta ja aineiston ulkopuolisista yrityksistä vaihtaneet työntekijät lasketaan tulijoiksi.

Havaitsemme työntekijäryhmiin jakautumisessa kiinnostavaa toimialoittaista vaihtelua, joka voi kertoa toimialojen erilaisista luonteista. Tehdasteollisuudessa (toimiala C) oli tarkastelujaksolla muita toimialoja enemmän jatkaajia, keskimääräisenä vuonna jopa 77,3 prosenttia tehdasteollisuuden työntekijöistä työskenteli samassa

yrityksessä ja samassa työtehtävässä kuin edellisenä vuonna. Samanaikaisesti tehdasteollisuudessa on vähän työnantajan vaihtajia, mikä voi kieliä siitä, että alalla on paljon yritys kohtaista osaamista, joka sitoo työntekijän pitkälti nykyiseen työpaikkaansa ja hankaloittaa työnantajan vaihtamista. Majoitus- ja ravitsemistoiminnassa (toimiala I) puolestaan vain noin puolet työntekijöistä on keskimääräisenä vuonna jatkaajia ja liikkuvuus on suurta. Osa alan työntekijöistä vaihtaa tehtävää alan sisällä, mutta suuri tulijoiden osuus viittaa siihen, että alalle tullaan ja sieltä poistutaan paljon. Yhtenä syynä voi olla se, että ala kärsi voimakkaasti koronapandemian seurauksena. Monet työntekijät joutuivat vaihtamaan alaa ja osa myös palasi pandemian hellitettyä. Alalla onkin ollut erityisen paljon uusia tulijoita koronapandemian jälkeisinä vuosina 2021 ja 2022.

Ahkerimmin työtehtäviä vaihdettiin informaatio- ja viestintä -toimialalla (toimiala J). Tällä toimialalla jopa 12 prosenttia työntekijöistä oli keskimääräisenä vuonna eri työtehtävässä (mutta samassa yrityksessä) kuin edellisenä vuonna. On mahdollista, että tällä toimialalla ylennykset ovat yleisiä tai muista syistä työntekijöiden tehtävät muuttuvat muita toimialoja useammin. Rahoitus alalla (toimiala K) puolestaan vaihdetaan työnantajaa kaikkein useimmin. Keskimääräisenä vuonna alan työntekijöistä noin 11 prosenttia on vaihtanut edellisen vuoden jälkeen työnantajaa. Rahoitus alalla työntekijöiden keräämä osaaminen on mahdollisesti muita toimialoja käyttökelpoisempaa muissakin saman alan työpaikoissa. Samanaikaisesti rahoitus alalla on tarkastelluista toimialoista pienin osuus uusia tulokkaita, joten alan työntekijät pysyvät usein samalla alalla.

TAULUKKO 1. ERI TYÖNTEKIJÄRYHMIEN PROSENTTIOSUDET AINEISTOSSA

Keskiarvo vuosilta 2013–2022	Jatkaajat	Työnantajan vaihtajat	Työtehtävän vaihtajat	Tulijat
Yhteensä	68,3	4,7	7,2	19,8
Tehdasteollisuus (TOL C)	77,3	3,7	6,0	13,1
Rakentaminen (TOL F)	62,5	4,7	8,7	24,0
Kauppa (TOL G)	67,1	3,8	7,0	22,1
Kuljetus ja varastointi (TOL H)	73,4	4,1	7,3	15,1
Majoitus- ja ravitsemistoiminta (TOL I)	49,3	6,1	9,7	35,0
Informaatio ja viestintä (TOL J)	68,5	4,6	11,9	15,0
Rahoitus- ja vakuutus toiminta (TOL K)	71,3	10,9	7,4	10,4
Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta (TOL M)	67,4	5,5	7,3	19,8
Hallinto- ja tukipalvelutoiminta (TOL N)	59,0	6,3	4,5	30,2

Lähde: Omat laskelmat EK:n palkka-aineistosta.

TYÖPAIKAN VAIHTAMINEN KANNATTAA

Kuviossa 1 kuvataan palkkojen muutosta eri työntekijäryhmissä kaikilla toimialoilla yhteensä. Havaitsemme, että jatkajien palkat kehittyvät varsin samankaltaisesti kuin keskiarvo, mutta säännönmukaisesti hieman keskiarvoa hitaammin. Keskiarvoon lasketaan mukaan vain työntekijät, joille voidaan laskea palkan kasvu, eli jatkajat, työnantajan vaihtajat ja työtehtävän vaihtajat. Mikäli vertaisimme jatkajien palkkojen kasvua aggregaattitason palkkojen kasvuun, johon vaikuttavat myös uusien tulijoiden tyypillisesti matalammat palkat, havaitsimme että jatkajien palkat kehittyvät suotuisammin kuin aggregaattitason palkat. Yksi syy suotuisampaan palkkakehitykseen on jatkajien suurempi kokemus työtehtävistään uusiin työntekijöihin verrattuna.

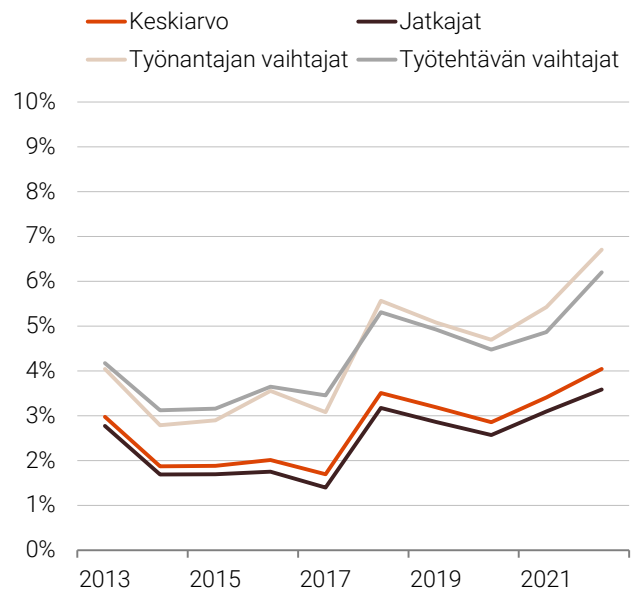
Työnantajan ja työtehtävän vaihtajien palkat kasvavat jatkajia nopeammin. Tämä viittaa siihen, että sekä työtehtävän että työnantajan vaihtaminen on keskimäärin ollut työntekijälle kannattavaa. Vuosina 2013–2017 työtehtävän vaihtaminen johti työnantajan vaihtamista hieman suurempaan palkan kasvuun, mutta vuodesta 2018 eteenpäin tilanne on ollut toisin päin.

Taulukossa 2 raportoidaan kuviossa 1 kuvattujen palkkojen vuosikasvujen keskiarvo vuosina 2013–2022, 2013–2017 ja 2018–2022. Palkkojen kasvun keskiarvot raportoidaan myös eri toimialoille. Lähes kaikilla toimialoilla jatkajien palkat kehittyvät samankaltaisesti, mutta hieman heikommin kuin keskiarvo. Työtehtävien ja yritysten vaihtajien palkkakehitys on aina ollut huomattavasti suotuisampaa kuin jatkajilla. Toimialasta riippuen joko työnantajan tai työtehtävän vaihtaminen on ollut palkan suhteen kannattavampaa.

Kaikkien toimialojen työntekijöiden palkkojen keskimääräinen kasvu oli hitaampaa periodilla 2013–2017 kuin periodilla 2018–2022. Sekä jatkajien ja vaihtajien palkat kasvoivat tällöin myöhempää periodia hitaammin. Sopimuspalkkaindeksin mukaan sopimuskorotukset olivat matalampia vuosina 2013–2017, mikä todennäköisesti vaikuttaa siihen, että varsinkin jatkajien palkat kasvoivat keskimäärin hitaammin kuin aikavälillä 2018–2022. Vaihtajien palkkojen hitaampaan kasvuun voi vaikuttaa aiemman periodin heikompi suhdannetilanne, jolloin työntekijöiden voi olla vaikeampaa neuvotella itselleen parempia palkkoja vaihtotilanteissa.

Toimialatasolla voidaan tehdä joitakin kiinnostavia havaintoja. Palkat kasvoivat koko tarkastelujaksolla nopeimmin ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta-toimialalla (toimiala M) sekä rakennusalalla (toimiala F).

KUVIO 1. PALKKOJEN MUUTOS ERI TYÖNTEKIJÄRYHMISSÄ, KAIKKI TOIMIALAT 2013–2022

Lähde: Omat laskelmat EK:n palkka-aineistosta.

Tarkastelemalla jatkajien ja vaihtajien palkkakasvun eroja koko tarkastelujaksolla havaitaan, että keskimäärin erityisen paljon työnantajan vaihdoksesta hyötyvät työntekijät ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta-toimialalla (toimiala M) ja informaatio- ja viestintä-toimialalla (toimiala I). Yksi mahdollinen selitys on, että kilpailu osaavasta työvoimasta on näillä aloilla erityisen kovaa. Työtehtävän vaihdoksesta puolestaan keskimäärin erityisen paljon hyötyvät rahoitusala (toimiala K) ja hallinto- ja tukitoiminta-toimialalla (toimiala N) työskentelevät.

Seuraavaksi esittelemme työntekijäryhmien palkkojen kasvukuvaajat kullekin toimialaennusteen toimialalle. Havaitsemme, että jatkajien palkat kasvavat aina melko samankaltaisesti, mutta hieman hitaammin kuin keskiarvo. Molempien vaihtajaryhmien palkat kasvavat lähes aina jatkajien palkkoja nopeammin, toisinaan huomattavastikin nopeammin. Kysymys siitä, kumpi kasvattaa palkkoja enemmän, työnantajan vai työtehtävän vaihtaminen, riippuu toimialasta sekä ajankohdasta. Esimerkiksi tehdasteollisuudessa (toimiala C) työtehtävän vaihtaminen oli työnantajan vaihtamista kannattavampaa vuosina 2013–2017, mutta myöhemmin työnantajan vaihtaminen on ollut alalla paras keino varmistaa palkan kasvu.

Vaikka palkkojen käyttäytymisessä onkin selviä säännönmukaisuuksia, jotka pätevät lähes kaikilla toi-

TAULUKKO 2. PALKKOJEN KESKIMÄÄRÄINEN VUOSIMUUTOS TYÖNTEKIJÄRYHMISSÄ JA TOIMIALOILLA (%)

2013–2022	Keskiarvo	Jatkajat	Työnantajan vaihtajat (ero jatkajiin, %-yks.)	Työtehtävän vaihtajat (ero jatkajiin, %-yks.)
Yhteensä	2,7	2,5	4,4 (+ 1,9)	4,3 (+ 1,8)
Tehdasteollisuus (TOL C)	2,6	2,5	4,2 (+ 1,7)	4,1 (+ 1,6)
Rakentaminen (TOL F)	3,2	2,9	5,3 (+ 2,4)	5,0 (+ 2,1)
Kauppa (TOL G)	2,5	2,3	3,1 (+ 0,8)	4,8 (+ 2,5)
Kuljetus ja varastointi (TOL H)	2,1	2,0	2,6 (+ 0,6)	3,5 (+1,5)
Majoitus- ja ravitsemistoiminta (TOL I)	2,6	2,2	3,3 (+1,1)	4,4 (+ 2,2)
Informaatio ja viestintä (TOL J)	3,0	2,7	5,6 (+ 2,9)	4,3 (+ 1,6)
Rahoitus- ja vakuutus toiminta (TOL K)	3,1	2,6	5,1 (+ 2,5)	5,8 (+ 3,2)
Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta (TOL M)	3,5	3,2	6,8 (+ 3,6)	4,6 (+ 1,4)
Hallinto- ja tukipalvelutoiminta (TOL N)	3,0	2,8	3,4 (+ 0,6)	5,5 (+ 2,7)

2013–2017	Keskiarvo	Jatkajat	Työnantajan vaihtajat	Työtehtävän vaihtajat
Yhteensä	2,1	1,9	3,3	3,5
Tehdasteollisuus (TOL C)	2,0	1,9	2,7	3,5
Rakentaminen (TOL F)	2,6	2,4	4,3	4,1
Kauppa (TOL G)	2,1	1,9	2,7	4,1
Kuljetus ja varastointi (TOL H)	1,4	1,3	2,1	2,4
Majoitus- ja ravitsemistoiminta (TOL I)	1,9	1,5	2,7	3,2
Informaatio ja viestintä (TOL J)	2,3	2,0	3,7	3,4
Rahoitus- ja vakuutus toiminta (TOL K)	2,2	1,8	4,1	4,6
Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta (TOL M)	2,9	2,6	6,4	3,8
Hallinto- ja tukipalvelutoiminta (TOL N)	2,7	2,5	2,8	4,8

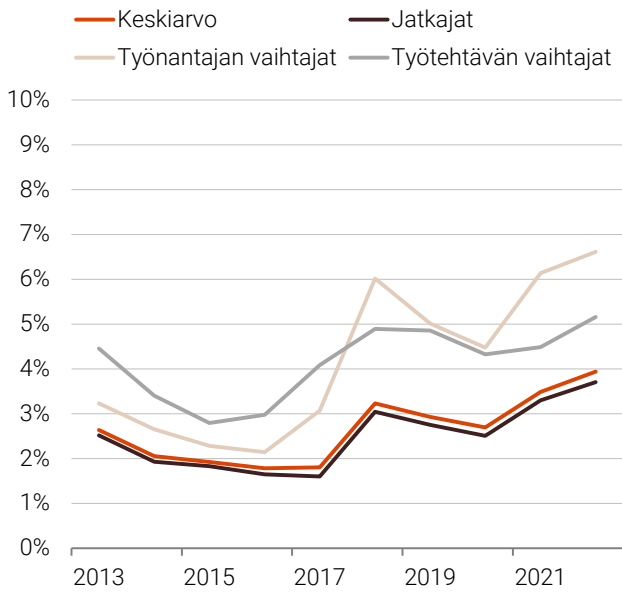
2018–2022	Keskiarvo	Jatkajat	Työnantajan vaihtajat	Työtehtävän vaihtajat
Yhteensä	3,4	3,1	5,5	5,2
Tehdasteollisuus (TOL C)	3,3	3,1	5,6	4,7
Rakentaminen (TOL F)	3,8	3,4	6,3	5,9
Kauppa (TOL G)	3,0	2,8	3,4	5,4
Kuljetus ja varastointi (TOL H)	2,9	2,7	3,2	4,7
Majoitus- ja ravitsemistoiminta (TOL I)	3,3	2,8	3,9	5,6
Informaatio ja viestintä (TOL J)	3,8	3,4	7,4	5,2
Rahoitus- ja vakuutus toiminta (TOL K)	4,0	3,5	6,2	7,0
Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta (TOL M)	4,1	3,8	7,2	5,5
Hallinto- ja tukipalvelutoiminta (TOL N)	3,3	3,0	4,0	6,2

Lähde: Omat laskelmat EK:n palkka-aineistosta.

mialoilla, joitakin kiinnostavia toimialoittaisia eroja löytyy. Kaupan alalla (toimiala G) työntekijöiden palkat kasvavat tavalliseen tapaan työtehtävää vaihtamalla, mutta työntekijät eivät hyödy työnantajan vaihtamisesta juurikaan. Tämä voi olla seurausta siitä, että työehtosopimuksilla ja taulukkopalkoilla on majoitus- ja ravitse-

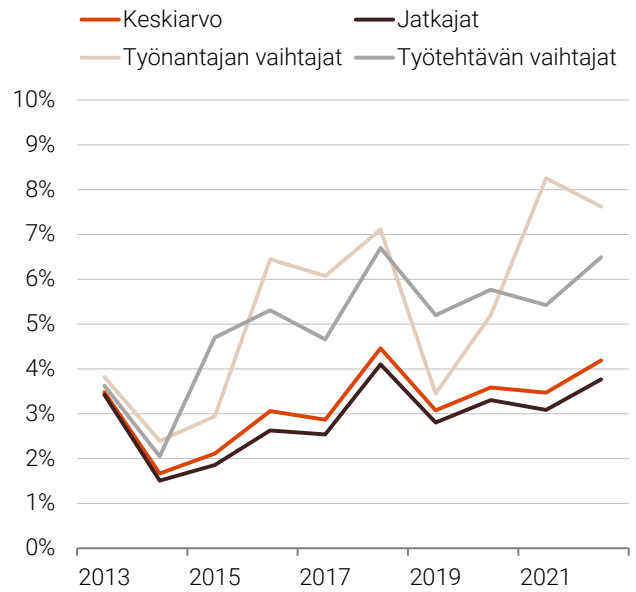
mistoiminnassa muita toimialoja suurempi merkitys ja yrityksissä sovituille liukumilla on vähemmän merkitystä, kuin muilla toimialoilla. Sama ilmiö, joskin pienempänä, on havaittavissa majoitus- ja ravitsemistoiminta-toimialalla (toimiala I), jolla taulukkopalkoilla on tavallisesti myös suuri merkitys. Kuljetus- ja varastointialalla

KUVIO 2. PALKKOJEN MUUTOS ERI TYÖNTEKI-JÄRYHMISSÄ, TEHDASTEOLLISUUS (TOL C) 2013–2022

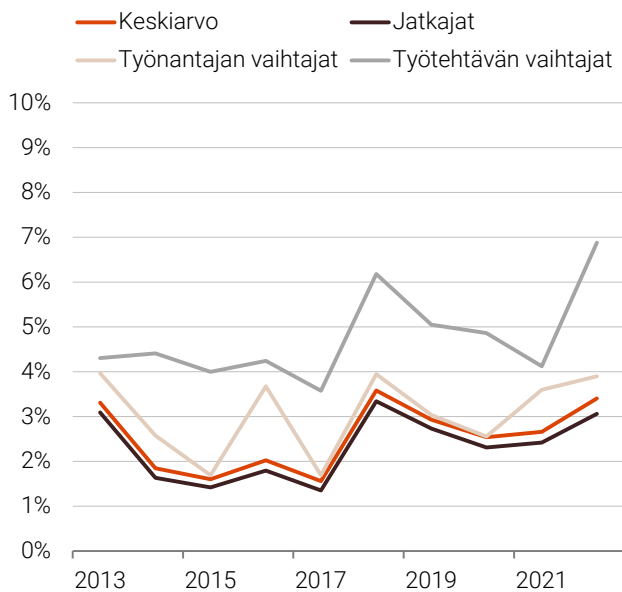
Lähde: Omat laskelmat EK:n palkka-aineistosta.

KUVIO 3. PALKKOJEN MUUTOS ERI TYÖNTEKI-JÄRYHMISSÄ, RAKENTAMINEN (TOL F) 2013–2022

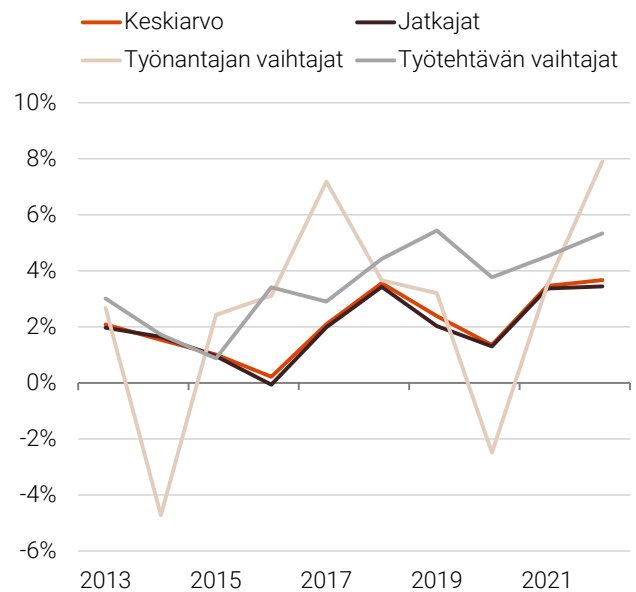
Lähde: Omat laskelmat EK:n palkka-aineistosta.

KUVIO 4. PALKKOJEN MUUTOS ERI TYÖNTEKI-JÄRYHMISSÄ, KAUPPA (TOL G) 2013–2022

Lähde: Omat laskelmat EK:n palkka-aineistosta.

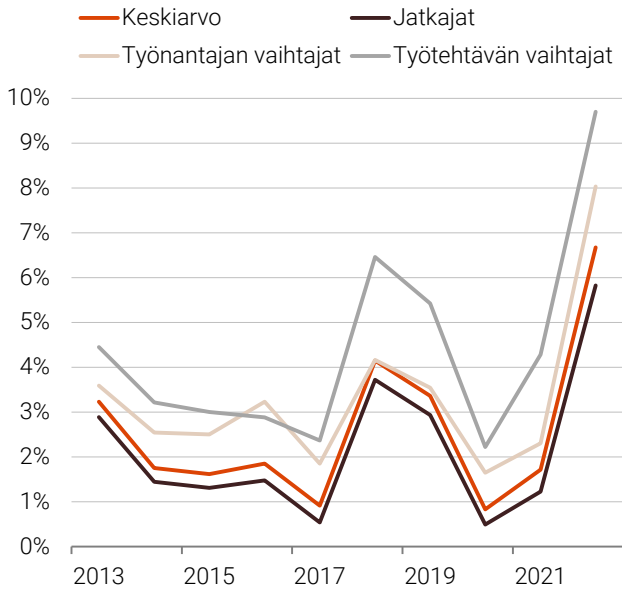
KUVIO 5. PALKKOJEN MUUTOS ERI TYÖNTEKI-JÄRYHMISSÄ, KULJETUS JA VARASTOINTI (TOL H) 2013–2022

Lähde: Omat laskelmat EK:n palkka-aineistosta.

KUVIO 6. PALKKOJEN MUUTOS ERI TYÖNTEKIJÄRYHMISSÄ, MAJOITUS- JA RAVITSEMISTOIMINTA (TOL I)

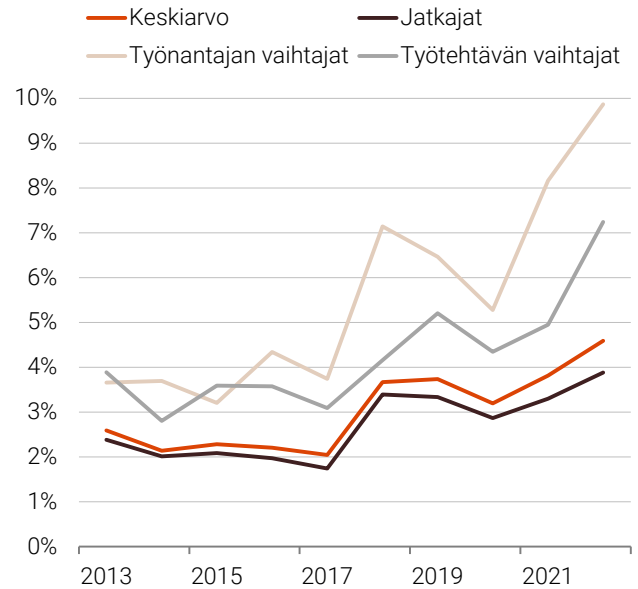
2013–2022

Lähde: Omat laskelmat EK:n palkka-aineistosta.

KUVIO 7. PALKKOJEN MUUTOS ERI TYÖNTEKIJÄRYHMISSÄ, INFORMAATIO JA VIESTINTÄ (TOL J)

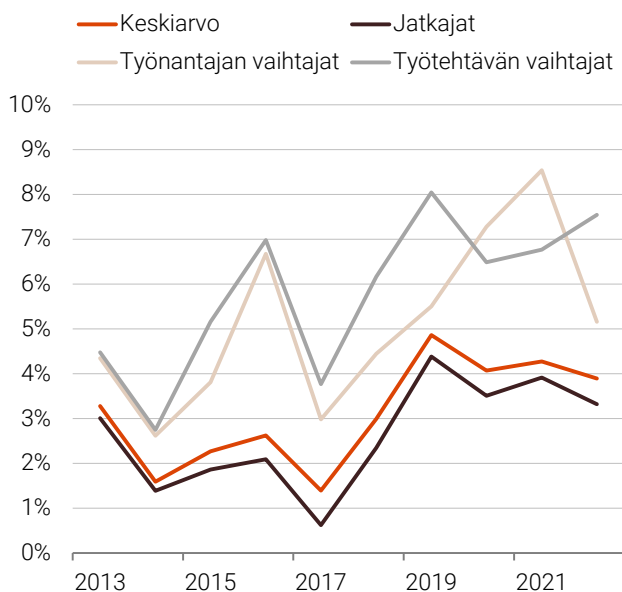
2013–2022

Lähde: Omat laskelmat EK:n palkka-aineistosta.

KUVIO 8. PALKKOJEN MUUTOS ERI TYÖNTEKIJÄRYHMISSÄ, RAHOITUS- JA VAKUUTUSTOIMINTA (TOL K)

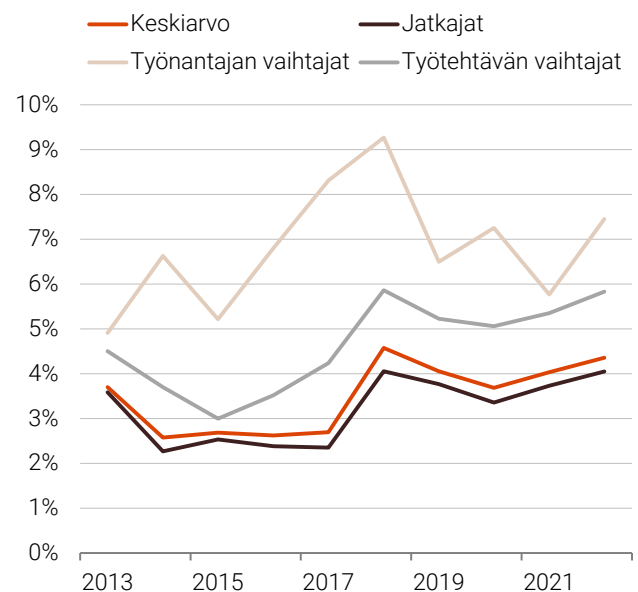
2013–2022

Lähde: Omat laskelmat EK:n palkka-aineistosta.

KUVIO 9. PALKKOJEN MUUTOS ERI TYÖNTEKIJÄRYHMISSÄ, AMMATILLINEN, TIETEELLINEN JA TEKNIINEN TOIMINTA (TOL M)

2013–2022

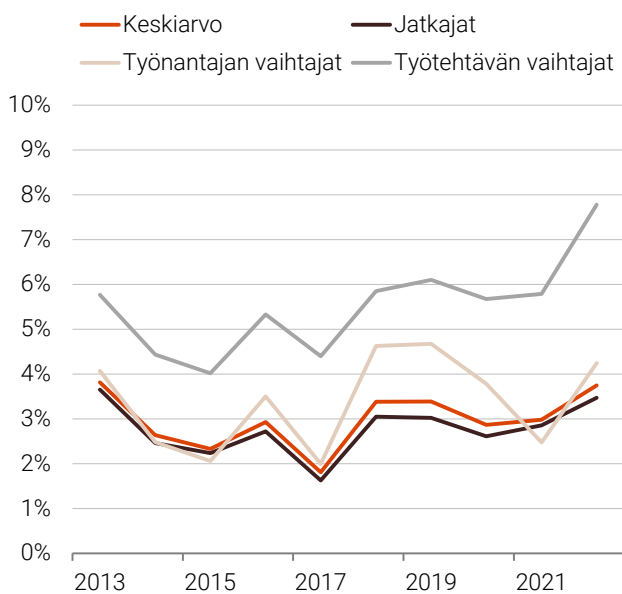
Lähde: Omat laskelmat EK:n palkka-aineistosta.

(toimiala H) työnantajaa vaihtaneiden palkat käyttäytyvät epätavallisesti. Työnantajan vaihtajien palkat supistuivat vuosina 2014 ja 2020, mikä viittaisi siihen, että vaihdoksia ei ole tehty vapaaehtoisesti. Yritysten konkurssien tai lomautusten vuoksi työntekijöiden on esi-

merkiksi ollut pakko hyväksyä matalamman palkkatason töitä toisessa yrityksessä. Erityisesti vuonna 2020, jolloin koronapandemia johti moniin lomautuksiin, tämä tapahtumaketju on todennäköinen. ■

KUVIO 10. PALKKOJEN MUUTOS ERI TYÖNTEKIJÄRYHMISSÄ, HALLINTO- JA TUKIPALVELUTOIMINTA (TOL N)

2013–2022

Lähde: Omat laskelmat EK:n palkka-aineistosta.

KIRJALLISUUS

Böckerman, P. & Maliranta, M. (2007), The micro-level dynamics of regional productivity growth: the source of divergence in Finland, **Regional Science and Urban Economics**, 37(2), 165–182.

Davis, S. J. & Haltiwanger, J. (1992), Gross job creation, gross job destruction, and employment reallocation, **The Quarterly Journal of Economics**, 107(3), 819–863.

Maliranta, M. (2023), Koulutus, inhimillinen pääoma ja talouskasvu, **Akava Works -raportti 1/2023**.

Koski, H., Maliranta, M., Fornaro, P., Juuti, T., Kiema, I. & Pajarinen, M. (2023), Yritysten tuottavuuserot ja tuottavuuden eturintama, **Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2023:42**.

LISÄTIETOJA

VEERA NIPPALA

tutkija

050 407 6258

veera.nippala@labore.fi

www.labore.fi

Työn ja talouden tutkimus LABORE

eli Labore (ent. Palkansaajien tutkimuslaitos) on vuonna 1971 perustettu itsenäinen taloudellinen tutkimuslaitos, jossa tehdään tieteen kansainväliset laatukriteerit täyttävää soveltavaa taloustieteellistä tutkimusta. Tutkimuksen painopistealueet ovat työn ja koulutuksen taloustiede, julkistaloustiede sekä makrotaloustiede.

Työn ja talouden tutkimus LABORE

Arkadiankatu 7 (Economicum)
00100 Helsinki
Puh. +358 40 940 1940
labore.fi

Kannen kuva

Ricardo Gomez Angel,
Unsplash.com